

EMI
congress

NİŞANTAŞI
UNIVERSITY

4th INTERNATIONAL EMI

ENTREPRENEURSHIP
SOCIAL SCIENCES CONGRESS

November 29 -30, 2019 / İSTANBUL

PROCEEDINGS BOOK

www.emissc.org

EMISSC 2018 - LEFKOSA
EMISSC 2018 - CAPPADOCIA
EMISSC 2019 - LEFKOSA
EMISSC 2019 - İSTANBUL

İSTANBUL
TİCARET
ODASI 1882

İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ

KISBU
CYPRUS
SOCIAL SCIENCES
UNIVERSITY

YESSENOV
UNIVERSITY

ULUDAĞ
ÜNİVERSİTESİ

BİLKENT İKTİSAT
İNCELEME
ENSTİTÜSÜ

EMI
journal

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

**4. International EMI
Entrepreneurship and Social Sciences
Congress**

PROCEEDINGS E-BOOK

29-30 November 2019- İstanbul

Editors:

**Prof. Dr. Himmet KARADAL
Asst. Prof. Dr. Ahmet Tuncay ERDEM
Asst. Prof. Dr. Menekşe ŞAHİN KARADAL**

Edited by:

Dilkur Akademi

Publishing Date:

30.12.2019

ISBN: 978 – 605 – 81563 – 5 – 7

PRESENTATION

Cyprus Social Sciences University, Dhaka University, İstanbul Commerce University, Suffolk University, Abant İzzet Baysal University, Central Asian American University, Yessenov University, İstanbul Chamber of Commerce and Dilkur Academy served as the vehicle of dissemination for a showpiece of arts and articles at the **4th International EMI Entrepreneurship and Social Science Conference (EMISSC 2019 İstanbul)** that was held in the İstanbul Nişantaşı University on November 29–30, 2019. EMISSC 2019 aim to provide a platform for discussing the issues, challenges, opportunities and findings of **Entrepreneurship and Social Sciences** research. The organizing committee with feedback from the Division Chairs and the members of the **scientific committee** foresaw an opportunity and research gap in the conference theme, that pitches for pressing issues in the business world.

It is a great privilege for us to present the proceedings of EMISSC 2019 İstanbul to the authors and delegates of the event. We hope that you will find it useful, exciting and inspiring. There are participants from **104 different institutions or universities from more than 10 countries**. The number of submitted manuscripts was **Canada, Qatar, UK, Azerbaijan, Kyrgyzstan, Kazakhstan, Romania, Bangladesh, UAE, TRNC**. Alas, several manuscripts from prestigious institutions could not be accepted due to the reviewing outcomes and our capacity constraints. The 2-day long event gathered close to 390 national and international attendees to enliven a constellation of contributions. Keynote lectures by renowned colleagues (Prof. Dr. **Emin Çivi**, Prof. Dr. **Şevki Özgener**, Prof. Dr. **Asım Saldamlı**, **İbrahim Elbaşı**, Assoc. Prof. Dr. **M. Naci Efe**, **Bilal Topçu**, Assoc. Prof. Dr. **Dababrata Chowdhury**, Assoc. Prof. Dr. **Elira Turdubaeva**, Assoc. Prof. Dr. **Murat Yalçıntaş**, Assoc.Prof.Dr. **Adel Ahmed**, Assoc.Prof.Dr. **Omar Khalid**, Assoc.Prof.Dr. **Harun Yıldız**, Assoc.Prof.Dr. **Haşım Akça**, Dr. **A. Mohammed Abubakar**, Dr. **Dumitru Goldbach**), 9 awards were issued to distinguished papers, and a total of **262 oral presentations** and **75 arts exhibitions**. On the day of completion of this journey, we are delighted with a **high level of satisfaction and aspiration**.

It is important to offer our sincere thanks and gratitude to a range of organizations and individuals, without whom this year's conference would not take place. We would like to **thank all the conference delegates, the Track Chairs, the reviewers and the staffs at Nişantaşı University for their efforts**. This conference would have not materialized without the efforts of the contributing **authors for sharing the fruit of their research and the reviewers for scrutinizing**, despite their busy schedules. We also thank **our members and colleagues who accepted the duty to participate in the Scientific Committee** and for their valuable help in the screening, selecting, and recommending best contributions.

Prof. Dr. Himmet KARADAL
Chair

A Special Thanks To...

Below is a list of individuals who have supported EMI Congress by donating some of their time. It is these people who make our work possible and have been a great help. We would like to say a special THANK YOU for all those listed below.

Prof. Dr. Mustafa TÜMER, Rector, Cyprus Social Sciences University

Prof. Dr. Şenay YALÇIN, Rector, Nişantaşı University

Prof. Dr. Ünal AY, Rector, Çağ University

Prof. Dr. Mustafa ALİŞARLI, Rector, Bolu Abant İzzet Baysal University

Prof. Dr. Mazhar BAĞLI, Rector, Nevşehir Hacı Bektaş University

Prof. Dr. Ali Argun KARACABEY, Rector, İstanbul Arel University

Prof. Dr. Sedat MURAT, Rector, Çanakkale Onsekiz Mart University

Prof. Dr. Sudi APAK, Rector, İstanbul Esenyurt University

Prof. Dr. Samettin GÜNDÜZ, Vice Rector, Bolu Abant İzzet Baysal University

Prof. Dr. Asım SALDAMLI, Co-Chair

Prof. Dr. Muhsin HALİS, Dean, Bolu Abant İzzet Baysal University

Prof. Dr. Şevki ÖZGENER, Hacı Bektaş Veli University

Prof. Dr. Levent ALTINAY, Oxford Brookes University, UK

Prof. Dr. Alaybey KAROĞLU, Gazi University

Prof. Dr. Reyhan Ayşen WOLFF, Giresun University

Prof. Dr. Emin ÇİVİ, University of New Brunswick, Saint John

Prof. Dr. Fevzi OKUMUS, University of Central Florida Orlando

Prof. Dr. Ali ALAGÖZ, Selcuk University

Prof. Dr. Adnan KALKAN, Mehmet Akif Ersoy University

Prof. Dr. Figen ZAIĞ, Gazi University

Prof. Dr. İlhan EGE, Mersin University

Prof. Dr. Serap İNCAZ, Nişantaşı University

Prof. Dr. A. Çiğdem KIREL, Anadolu University

Prof. Dr. Abdullah KIRAN, Muş Alparslan University

Prof. Dr. Murat ÇAK, İstanbul University

Prof. Dr. Said KINGİR, Sakarya University

Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK, Ankara University

Assoc. Prof. Dr. M. Oğuz KUTLU, Çukurova University

Assoc. Prof. Dr. Nihat ALAYOĞLU, General Secretary, İstanbul Chamber of Commerce

Evren DİNÇER, Mayor of AKSARAY

Institutions of the Authors

Abbott Diagnostics	İstanbul Aydın University
Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji University	İstanbul Kültür University
Adıyaman University	İstanbul Medeniyet University
Adnan Menderes University	İstanbul University
Afyon Kocatepe University	İzmir Kâtip Çelebi University
Ahi Evran University	Kafkas University
Akdeniz Üniversitesi	Kahramanmaraş Sütçü İmam Kırklareli University
Aksaray University	Kapadokya University
Amasya University	Kars Kafkas University
American University of Central Asia	Kastamonu University
Anadolu University	Kayseri University
Ankara University	Kent University
Ankara Yıldırım Beyazıt University	Kıbrıs Batı University
Ardahan University	Kırgızistan Türkiye Manas University
Arkın Yaratıcı Sanatlar ve Tasarım University	Kırklareli University
Atatürk University	Kırşehir Ahi Evran University
Atılım University	Kocaeli University
Aydın University	Konya Food and Agriculture University
Bahçeşehir University	Lefke European University
Bandırma Onyedli Eylül University	Mardin Artuklu University
Başiskele Şehit Ozan Özen Kız	Marmara University
Başkent University	Mehmet Akif Ersoy University
Beyçelik Gestamp	Munzur University
Beykent University	Muş Alparslan University
Bilecik Şeyh Edebali University	Namık Kemal University
Bolu Abant İzzet Baysal University	Neareast University
Burdur Mehmed Akif Ersoy	Necmettin Erbakan University
Cardiff Metropolitan University, Cardiff, UK	Nevşehir Hacı Bektaş Veli University
Caspian State University	Niğde Ömer Halisdemir University
Cyprus Social Sciences University	Nişantaşı University
Çanakkale Onsekiz Mart University	ODTÜ
Çukurova University	Osmaniye Korkut Ata University
Dokuz Eylül University	Özyeğin University
Eastern Mediterranean University	Sakarya University
Ege University	Sakarya Uygulamalı Bilimler University
Eskisehir Technical University	Samsun Ondokuzmayıs University
European University of Lefke	Selçuk University
Fatih Sultan Mehmet Vakıf University	Süleyman Demirel University
Historical and Cultural Heritage of Kyrgyzstan	Şht. Mehmet Eray İlkokulu
Gaziantep University	The University of Wales Trinity Saint David
Gaziköy Anaokulu	THK University
Giresun University	Tokat Gaziosmanpaşa University
Hacı Bayram Veli University	Toros University
Hitit University	Trakya University
Isparta Uygulamalı Bilimler University	Ufuk University
İstanbul Gelisim University	Uludağ University
İstanbul Kultur University	University of Dhaka
İstanbul Medipol University	University of Suffolk
İstanbul University	University West of Scotland, UK
Işık University	Yeditepe University
İstanbul Arel University	Yessenov University
İstanbul Chamber of Commerce	Teknopark İstanbul
Aksaray Municipality	Ekol Group

ADVISORY BOARD

- Prof. Dr. Mustafa TMER, Rector, Cyprus Social Sciences University TRNC
- Prof. Dr. Şenay YALÇIN, Rector, Nişantaşı University
- Prof. Dr. nal AY, Rector, aę University
- Prof. Dr. Mustafa ALIŐARLI, Rector, Bolu Abant İzzet Baysal University
- Prof. Dr. Mazhar BAğLI, Rector, Nevşehir Hacı Bektaş University
- Prof. Dr. Ali Argun KARACABEY, Rector, İstanbul Arel University
- Prof. Dr. Sudi APAK, Rector, İstanbul Esenyurt University
- Prof. Dr. Abdurrahman EREN, Rector, Haliç University
- Prof. Dr. Hasan Ali KARASAR, Rector, Kapadokya University
- Prof. Dr. Murat TÜRK, Rector, Osmaniye Korkut Ata University
- Prof. Dr. Uğur ZGKER, Rector, Cyprus American University TRNC
- Prof. Dr. Samettin GÜNDÜZ, Vice Rector, Bolu Abant İzzet Baysal University
- Prof. Dr. Cem TANOVA, Vice Rector, Eastern Mediterranean University TRNC
- Prof. Dr. Hasan KILIÇ, Dean, Eastern Mediterranean University TRNC
- Prof. Dr. Okan Veli ŐAFAKLI, Dean, European University of Lefke TRNC
- Prof. Dr. Osman KARATEPE, Eastern Mediterranean University TRNC
- Prof. Dr. Hüseyin ARASLI, Eastern Mediterranean University TRNC
- Prof. Dr. Levent ALTINAY, Oxford Brookes University, UK
- Prof. Dr. Erdoğan EKİZ, King Abdülaziz University, Saudi Arabia
- Prof. Dr. Fevzi OKUMUS, University of Central Florida Orlando
- Prof. Dr. Cihan COBANOGLU, University of South Florida Sarasota-Manatee
- Prof. Dr. Halim KAZAN, İstanbul University
- Prof. Dr. Cemile ÇELİK, Mersin University
- Prof. Dr. Şevki ÖZGENER, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University
- Prof. Dr. Himmet KARADAL, Aksaray University TURKEY

ORGANISING COMMITTEE

Honorary Presidents of the Congress

Prof.Dr. Mustafa TÜMER, Rector of Kıbrıs Sosyal Bilimler University

Prof.Dr. Şenay YALÇIN, Rector of Nişantaşı University

Prof.Dr. Ünal AY, Rector of Çağ University

Prof.Dr. Abdurrahman EREN, Rector of Haliç University

Prof.Dr. Mehmet BARCA, Rector of Ankara Social Sciences University

Prof.Dr. Murat TÜRK, Rector of Osmaniye Korkut Ata University

Prof.Dr. Mazhar BAĞLI, Rector of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University

Prof.Dr. Hasan Ali KARASAR, Rector of Kapadokya University

Dr. Akhmetov Berik Bakhytzhovich, Rector of Yessenov University, Kazakhstan

Professor Md. Aktaruzzaman Bankladeş Dakka Üniversitesi rektörü

Prof.Dr. Ali Argun KARACABEY, Rector of İstanbul Arel Üniversitesi

Prof.Dr. Sudi APAK, Rector of İstanbul Esenyurt Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Murat YALÇINTAŞ, Former President of İstanbul Chamber of Commerce

Assoc. Prof. Dr. Nihat ALAYOĞLU, Secretary General of İstanbul Chamber of Commerce

Prof.Dr. Esra HATİPOĞLU, Nişantaşı Üniversitesi

Presidents of the EMI Congress

Prof. Dr. Himmet KARADAL

Prof. Dr. Asım SALDAMLI

Assoc. Prof. Dr. Dababrata CHUWDHURY

Coordinators

Assoc.Prof.Dr. Mehmet Naci EFE

Asst.Prof.Dr. Hazar DÖRDÜNCÜ

Asst.Prof.Dr. Mohammed ABUBAKAR

Asst.Prof.Dr. Ahmet Tuncay ERDEM

Asst.Prof.Dr. Menekşe Şahin KARADAL

Organizing Committee Members

Assoc. Prof. Dr. Aykut GÖKSEL

Dr. Fahri ÖZSUNGUR

Inst. Ethem MERDAN

Inst. Nihan CABA

Kerim KARADAL

Neslihan DUMAN

M. Kürşat TÜRKER

ORGANIZING COMMITTEE OF “Mixed Exhibition”

Prof. Dr. **Hasan PEKMEZCİ**, Turkey,
Prof. Dr. **Alaybey KAROĞLU**, Hacı Bayram Veli University, Turkey,
Prof. Dr. **M. Turan AKSOY**, Arkin University, **TRNC**,
Prof. Dr. **Tansel TÜRKDOĞAN**, Hacı Bayram Veli University, Turkey,
Prof. Dr. **Meliha YILMAZ**, Gazi University, Turkey,
Prof. Dr. **İsa ELİRİ**, Kırıkkale University, Turkey,
Prof. Dr. **Zoya KOZLOVA**, Baranovich State University, **Belarus**,
Prof. Dr. **Kubra ALIYEVA**, Ulusal Bilimler Akademisi, **Azerbaycan**,
Assoc. Prof. Dr. **Arzu UYSAL**, Mersin University, Turkey,
Assoc. Prof. Dr. **Emrah UYSAL**, Mersin University, Turkey,
Assoc. Prof. Dr. **Neslihan KIYAR**, Selcuk University, Turkey
Asst. Prof. Dr. **Rahşan Fatma AKGÜL**, Yüzüncü Yıl University, Turkey,
Asst. Prof. Dr. **Asuman ÖZDEMİR**, Karabuk University, Turkey
Asst. Prof. **Emre ŞEN**, Cankırı Karatekin University, Turkey,
Dr. **Ahmet AYTAC**, Selcuk University, Turkey,
Dr. **Karim MIRZAYE**, Islam Art University, **Iran**,
Inst. **Menekşe ŞAHİN KARADAL**, Aksaray University, Turkey,
Inst. **Fatma KÜÇÜK**, Aksaray University, Turkey,
Inst. **N.Nazende ÖZKANLI**, Aksaray University, Turkey
Inst. **Semra KILIÇ KARATAY**, Aksaray University, Turkey
Inst. **Müzeyyen AKSÖZ ŞEN**, Aksaray University, Turkey
Victoria MOMEVA-ALTIPARMAKOVSKA, **Makedonya**.

EXHIBITION CURATORS

Asst. Prof. **Menekşe Şahin KARADAL**, Bolu Abant İzzet Baysal University
Inst. **Fatma KÜÇÜK AK**, Aksaray University

EXHIBITION EVALUATION COMMITTEE

- Prof. Dr. Alaybey KAROĞLU**, Gazi University
- Prof. Dr. Canan DELİDUMAN**, Karatay University
- Prof. Dr. Fatih BAŞBUĞ**, Akdeniz University
- Prof. Dr. Hüseyin ELMAS**, Selcuk University
- Prof. Dr. Meliha YILMAZ**, Gazi University
- Prof. Dr. Lale ALTINKURT**, Mugla Sıtkı Kocaman University
- Prof. Dr. Latigina NATALYA**, Shevçenko Devlet University
- Prof. Dr. Ljiljana MARKOVIC**, University of Belgrade, Serbia
- Prof. Dr. Lile TANDİLAVA**, Shota Rustavelli University
- Prof. Dr. Nadejda HAN**, Karaganda Devlet University
- Prof. Dr. Patrizia ZAGNOLI**, Università degli Studi Firenze - Italy
- Prof. Dr. Roza AMANOVA**, Kyrgyz Turkish Manas University, Kirghizistan
- Prof. Dr. Rajendra PATIL**, University of Mumbai, India
- Prof. Dr. Stalbek BAKTIGULOV**, Kyrgyz Turkish Manas University, Kirghizistan
- Assoc. Prof. Dr. Arzu UYSAL**, Mersin University
- Assoc. Prof. Dr. Cevat ATALAY**, Namık Kemal University
- Assoc. Prof. Dr. Emrah UYSAL**, Mersin University
- Assoc. Prof. Dr. Elif ŞENEL**, Gaziantep University
- Assoc. Prof. Dr. Deniz KORKMAZ ELASHRY**, Eskisehir Osmangazi University
- Assoc. Prof. Dr. Mehmet Emin KAYSERİLİ**, Atatürk University
- Assoc. Prof. Dr. Mutluhan TAŞ**, Selcuk University
- Assoc. Prof. Dr. Oğuz YURTTADUR**, Selcuk University
- Assoc. Prof. Dr. Uğur ATAN**, Selcuk University
- Assoc. Prof. Dr. Marat ŞARAFİDİNOV**, Kyrgyz Turkish Manas University, Kirghizistan
- Asst. Prof. Dr. Arda OSKAY**, Kocaeli University
- Asst. Prof. Dr. N. Müge SELCUK**, Eskişehir Osmangazi University
- Asst. Prof. Dr. Feride DEMİRCAN**, William Paterson University

---

SCIENTIFIC COMMITTEE

TURKEY

Prof.Dr. Adnan ÇELİK, Selçuk University
Prof.Dr. Abdullah SOYSAL, Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Prof.Dr. Agah Sinan ÜNSAR, Trakya University
Prof.Dr. Ahmet AY, Selçuk University
Prof.Dr. Ahmet Cevat ACAR, TÜBA
Prof.Dr. Ahmet DİKEN, Necmettin Erbakan University
Prof.Dr. Akın MARŞAP, İstanbul Aydın University
Prof.Dr. Akif TABAK, İzmir Kâtip Çelebi University
Prof.Dr. Alev Ayşe TORUN, Marmara University
Prof.Dr. Ali ALAGÖZ, Selçuk University
Prof.Dr. Ali DANIŞMAN, Ankara Social Sciences University
Prof.Dr. Ali HALICI, Başkent University
Prof.Dr. Ali AKDEMİR, İstanbul Arel University
Prof.Dr. Ali Ekber AKGÜN, Yıldız Teknik University
Prof.Dr. Argun KARACABEY, Altınbaş University
Prof.Dr. Asım SALDAMLI, Nişantaşı University
Prof.Dr. Asuman AKDOĞAN, Erciyes University
Prof.Dr. Aşkın KESER, Uludağ University
Prof.Dr. Atılhan NAKTİYOK, Atatürk University
Prof.Dr. Aykut BEDÜK, Selçuk University
Prof.Dr. Ayşen WOLF, Giresun University
Prof.Dr. Azmi YALÇIN, Çukurova University
Prof.Dr. Başaran ÖZTÜRK, Niğde Ömer Halisdemir University
Prof.Dr. Bekir DENİZ, Ardahan University
Prof.Dr. Belkıs ÖZKARA, Afyon Kocatepe University
Prof.Dr. Bige AŞKUN, Marmara University
Prof.Dr. Birol MERCAN, Necmettin Erbakan University
Prof.Dr. Bülent GÜLÇUBUK, Marmara University
Prof.Dr. Bünyamin AKDEMİR, İnönü University
Prof.Dr. Coşkun Can AKTAN, Dokuz Eylül University
Prof.Dr. Celil ÇAKICI, Mersin University
Prof.Dr. Cemal ZEHİR, Yıldız Teknik University
Prof.Dr. Cenk SÖZEN, Başkent University
Prof.Dr. Çağatay ÜNÜSAN, Karatay University
Prof.Dr. Çetin BEKTAŞ, Gaziosmanpaşa University
Prof.Dr. Çiğdem KIREL, Anadolu University
Prof.Dr. Deniz Elber BÖRÜ, Marmara University
Prof.Dr. Doğan Nadi LEBLEBİCİ, Hacettepe University
Prof.Dr. Dursun BİNGÖL, Türk Hava Kurumu University
Prof.Dr. Edip ÖRÜCÜ, Balıkesir University
Prof.Dr. Engin YILDIRIM, Constitutional Court Member
Prof.Dr. Enver AYDOĞAN, Gazi University
Prof.Dr. Erşan SEVER, Aksaray University
Prof.Dr. Enver AYDOĞAN, Gazi University
Prof.Dr. H.Bahadır AKIN, Necmettin Erbakan University
Prof.Dr. Halim KAZAN, İstanbul University

Prof.Dr. Haluk TANRIVERDİ, İstanbul University
Prof.Dr. Harun DEMİRKAYA, Kocaeli University
Prof.Dr. Hasan TUTAR, Sakarya University
Prof.Dr. H. Mustafa PAKSOY, Gaziantep University
Prof.Dr. İsmail BAKAN, Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Prof.Dr. Kadir ARDIÇ, Sakarya University
Prof.Dr. Kazım Özkan ERTÜRK, Düzce University
Prof.Dr. Kemal CAN, Çukurova University
Prof.Dr. Kemal BİRDİR, Mersin University
Prof.Dr. Muhsin HALİS, Kocaeli University
Prof.Dr. Mustafa TAŞLIYAN, Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Prof.Dr. Nejat BASIM, Başkent University
Prof.Dr. Orhan ÇOBAN, Selçuk University
Prof.Dr. Pınar Süral ÖZER, Dokuz Eylül University
Prof.Dr. Reyhan Ayşen WOLF, Giresun University
Prof.Dr. Rıfat IRAZ, Selçuk University
Prof.Dr. Sadık ÖNCÜL, Cumhuriyet University
Prof.Dr. Sedat MURAT, İstanbul University
Prof.Dr. Sezer AKARCALI, Ankara University
Prof.Dr. Şebnem ASLAN, Selçuk University
Prof.Dr. Tahir AKGEMCİ, Selçuk University
Prof.Dr. Ünsal SİĞRİ, Başkent University
Prof.Dr. Yıldırım Beyazıt ÖNAL, Adana Bilim ve Teknoloji University
Prof.Dr. Yılmaz GÖKŞEN, Dokuz Eylül University
Prof.Dr. Zeliha SEÇKİN, Aksaray University

International

Ord.Prof.Dr. Patrizia ZAGOLI, Università Degli Studi Firenze, Italy
Prof.Dr. Anis KHASANOV, Plekhanov Russian University of Economics
Prof.Dr. Alyona BALTABAYEVA, Ahmet Yesevi University, Kazakhstan
Prof.Dr. Akmaral SARGIKBAEVA, Al Farabi Kazak Milli University
Prof.Dr. Amanbay MOLDİBAEV, Taraz Devlet Üniversitesi
Prof.Dr. Cem TANOVA, Eastern Mediterranean University TRNC
Prof.Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA Kırgızistan Devlet Ekonomi Üniversitesi
Prof.Dr. Cihan COBANOGLU, University of South Florida Sarasota-Manatee
Prof.Dr. Çağlar ÖZEL, International Cyprus University TRNC
Prof.Dr. Emin CİVİ, University of New Brunswick, Canada
Prof.Dr. Erdoğan EKİZ, King Abdülaziz University, Saudi Arabia
Prof.Dr. Fevzi OKUMUS, University of Central Florida Orlando
Prof.Dr. Gulmira ABDİRASULOVA Kazak Kızlar Devlet Pedagoji Üniversitesi
Prof.Dr. Harun ŞEŞEN, European University of Lefke TRNC
Prof.Dr. Hasan KILIÇ, Eastern Mediterranean University TRNC
Prof.Dr. Hüseyin ARASLI, Eastern Mediterranean University TRNC
Prof.Dr. Imran HAFEEZ, GC University, Pakistan
Prof.Dr. Janusz Slodczyk, Opole University, Poland
Prof.Dr. Latigina NATALYA Shevçenko Devlet Üniversitesi
Prof.Dr. Lile TANDİLAVA Shota Rustavelli Üniversitesi
Prof.Dr. Ljiljana MARKOVIC, University of Belgrade, Serbia
Prof.Dr. Latigina NATALYA, Shevçenko Devlet Üniversitesi
Prof.Dr. Levent ALTINAY, Oxford Brookes University, UK

Prof.Dr. Lile TANDİLAVA, Shota Rustaveli University
 Prof.Dr. Ljiljana MARKOVIC, University of Belgrade, SERBIA
 Prof.Dr. Luis V. Casaló Ariño, Universidad de Zaragoza, Spain
 Prof.Dr. Mijalce GJORGIEVSKI, University of Tourism and Management in Skopje
 Prof.Dr. Mustafa İLKAN, Eastern Mediterranean University TRNC
 Prof.Dr. Nadejda HAN, Karaganda Devlet University
 Prof.Dr. Noufissa El Moujaddidi, Mohamed V University - Rabat. Morocco
 Prof.Dr. Osman KARATEPE, Eastern Mediterranean University TRNC
 Prof.Dr. Patrizia ZAGNOLI, Università degli Studi Firenze Italy
 Prof.Dr. Pece NEDANOVSKI, Ss. Cyril and Methodius University, Republic of Macedonia
 Prof.Dr. Rajendra PATIL, University of Mumbai, India
 Prof.Dr. Salih Turan KATIRCIOĞLU, Eastern Mediterranean University TRNC
 Prof.Dr. Sami FETHİ, Eastern Mediterranean University TRNC
 Prof.Dr. Savo ASHTALKOSKI, FON University, Republic of Macedonia
 Prof.Dr. Salaheddin ABOSEDRA, Emirates American University
 Prof.Dr. Selyutin Vlademir DMITRIYEVICH, Oryol State University
 Prof.Dr. Slagjana STOJANOVSKA, Integrated Business Faculty, Macedonia
 Prof.Dr. Tarek Abdellatif, University of Supetech, Tunis
 Prof.Dr. Tofiq ABDÜLHASANLI, Azerbaijan Devlet İktisat University
 Prof.Dr. Zarylbek KUDABAEV, American University of Central Asia Kirgizistan
 Prof.Dr. Zhakipbek ALTAEV Al Farabi Kazak Milli University
 Prof.Dr. Zharkynbike SULEIMENOVA, Kazhak Kızlar Devlet Pedagoji University
 Assoc.Prof.Dr. Ali ÖZTÜREN, Eastern Mediterranean University TRNC
 Assoc.Prof.Dr. Anas Aloudat, American University in the Emirates, UAE
 Assoc.Prof.Dr. Biljana CHAVKOSKA, International Balkan University, Macedonia
 Assoc.Prof.Dr. Carlos Orús Sanclemente, Universidad de Zaragoza, Spain
 Assoc.Prof.Dr. Daniel Belanche Gracia, Universidad de Zaragoza, Spain
 Assoc.Prof.Dr. Deniz İŞÇİOĞLU, Eastern Mediterranean University TRNC
 Assoc.Prof.Dr. Doriana DERVISHI, University of Tirana, Albania
 Assoc.Prof.Dr. Ferruh TUZCUOĞLU, Azerbaijan Devlet İktisat University
 Assoc.Prof.Dr. Gadaf REXHEPI, South East European University
 Assoc.Prof.Dr. Gözde İNAL KIZILTEPE, European University of Lefke TRNC
 Assoc.Prof.Dr. İlhan DALCI, Eastern Mediterranean University TRNC
 Assoc.Prof.Dr. Ljupcho EFTIMOV, Ss Cyril and Methodius University in Skopje, Macedonia
 Assoc.Prof.Dr. Madalina-Teodora ANDREI, Spiru Haret University, Bucharest, Romania
 Assoc.Prof.Dr. Mahir Hamidov AMEA Z. Bünyadov Serqşünaslıq İnstitut, Azerbaijan
 Assoc.Prof.Dr. Melih MADANOGLU, Florida Atlantic University US
 Assoc.Prof.Dr. Minura Lucia NACHESCU, West University of Timiosara Romania
 Assoc.Prof.Dr. Phouphet KYOPHILAVONG, National University of Laos
 Assoc.Prof.Dr. Slavcho CHUNGURSKI, FON University - Skopje, Macedonia
 Assoc.Prof.Dr. Țarcă Naiana NICOLETA, University of Oradea, Romania
 Assoc.Prof.Dr. Vasilis Leontitsis Brighton University, UK İngiltere
 Assoc.Prof.Dr. Vătuui TEODORA, Universitatea Titu Maiorescu - Bucuresti, Romania
 Asst.Prof.Dr. Ahmad ALBATTAT, Ammon Applied University, Kazakhstan
 Asst.Prof.Dr. Aktolkin ABUBAKIROVA, Ahmet Yesevi University, Kazakhstan
 Asst.Prof.Dr. Ali BAVİK, University of Otago, New Zealand
 Asst.Prof.Dr. Amjad AMIN, University of Peshawar, Pakistan
 Asst.Prof.Dr. Aviral Kumar TIWARI, IBS/IFHE Hyderabad, India
 Asst.Prof.Dr. Aynur GAZANFERKIZI, Bakü Euroasian University, Azerbaijan
 Asst.Prof.Dr. Azamat MAKSÜDÜNOV, Kyrgyz-Turkish Manas University

Asst.Prof.Dr. Belal SHNEIKAT, University of Kyrenia TRNC
 Asst.Prof.Dr. Bakıt TURDUMAMBETOV, Kyrgyz-Turkish Manas University
 Asst.Prof.Dr. Eliann (Eli) R. CARR, Psychology College of Arts Sciences Heritage University
 Asst.Prof.Dr. Ece MÜEZZİN, Cyprus Social Sciences TRNC
 Asst.Prof.Dr. Dinmukhamed KELESBAYEV, Ahmet Yesevi University, Kazakhstan
 Asst.Prof.Dr. Faisal RANA, Effat University, KSA
 Asst.Prof.Dr. Hamzah ELREHAIL, American University in the Emirates
 Asst.Prof.Dr. Hamed MAHADEEN, Applied Science University, Jordan
 Asst.Prof.Dr. İbrahim ALSINI, King Abdulaziz University
 Asst.Prof.Dr. Ibrahim HARAZNEH, Middle East University, Jordan
 Asst.Prof.Dr. Jana ILİEVA, University of Tourism and Management in Skopje
 Asst.Prof.Dr. Kubilay GOK, Winuna University, US
 Asst.Prof.Dr. Ljubisa STEFANOSKI, International Balkan University, Macedonia
 Asst.Prof.Dr. Mahlagha DARVISHMOTEVALI, Near East University TRNC
 Asst.Prof.Dr. Mohamed SHAMOUT, American University in the Emirates
 Asst.Prof.Dr. Mohammad Fahmi AL-ZYOUD, Al -Ahliyya Amman University, Jordan
 Asst.Prof.Dr. Muhammad ASIF, Science and Information Technology Uni., Pakistan
 Asst.Prof.Dr. Muhammad Razzaq ATHAR, Arid Agriculture University, Rawalpindi
 Asst.Prof.Dr. Murad Abdurrahman BEIN, Cyprus International University TRNC
 Asst.Prof.Dr. Nazarbayev KARİMOV, Khazar University/Bku-Azerbaijan
 Asst.Prof.Dr. Nuran ÖZE, Near East University TRNC
 Asst.Prof.Dr. Olusegun A. OLUGBADE, European University of Lefke TRNC
 Asst.Prof.Dr. Raad Meshall AL-TALL, Jadara University, Jordan
 Asst.Prof.Dr. Raouf JAZIRI, University of Jeddah, Kingdom of Saudi Arabia
 Asst.Prof.Dr. Suhail Mohammad GHOUSE, Dhofar University, Oman
 Asst.Prof.Dr. Seyil NAJIMUDINOVA, Kyrgyz-Turkish Manas University, Kyrgyzstan
 Asst.Prof.Dr. Tolga GÖK, Kyrgyz-Turkish Manas University, Kyrgyzstan
 Asst.Prof.Dr. Ülkü TOSUN, Cyprus Social Sciences University TRNC
 Asst.Prof.Dr. Umar HAYAT, Quaid-i Azam University, Pakistan
 Asst.Prof.Dr. Vesna Stanković Pejnović, Institute of Political Studies, Belgrade, Serbia
 Dr. Abolfazi NAJI, Shhre Rey Azad University, Iran
 Dr Choo Ling SUAN, University Utara, Malaysia
 Dr. Denisa MAMİLLO, European University of Tirana
 Dr. Dinuca Elena CLAUDIA, Titu Maiorescu University Bucharest, Romania
 Dr. Grzegorz ZAJAC, Jagiellonian University, Polonya
 Dr. Ilir REXHEPI, AAB Collage, Prishtina Kosovo
 Dr. Jantore JETIBAYEV, Ahmet Yesevi University, Kazakhstan
 Dr. Jason LAM, Multimedia University, Malaysia
 Dr. Khaled Jamal MEGDADI, Counsellor to the Director-General for Communication and Public Relations National Resources Investment, Amman-Jordan
 Dr. Maher Ahmad ALATAILAT, Girne American University, Cyprus
 Dr. Matanat AMRAHOVA, Azerbaijan Devlet İktisat Üniversitesi UNEC
 Dr. Elena RADICCHI, Università Degli Studi Firenze, Italy
 Dr. Sabit BAYMAGANBETOV, Ahmet Yesevi University, Kazakhstan
 Dr. Sakher ALNAJDAMI, Amman Arab University, Jordan
 Dr. Sia Bik KAI, Universiti Tunku Abdul Rahman, Malaysia
 Dr. Steven Chong Shyue CHUAN, Universiti Tunku Abdul Rahman, Malaysia
 Dr. Tee Lain TZE, Universiti Kebangsaan, Malaysia
 Dr. Ulanbek ALİMOV, Kyrgyz-Turkish Manas University, Kyrgyzstan

---

PEER REVIEW COMMUTTEE

Assoc.Prof.Dr. Ayşe GÜNSEL, Kocaeli University
Assoc.Prof.Dr. Abdullah ÇALIŞKAN, Toros University
Assoc.Prof.Dr. Ali CAN, Selçuk University
Assoc.Prof.Dr. Ali Murat ALPARSLAN, Mehmet Akif Ersoy University
Assoc.Prof.Dr. Bahattin KARADEMİR, Çukurova University
Assoc.Prof.Dr. Battal YILMAZ, Ahi Evran University
Assoc.Prof.Dr. Berrin FİLİZÖZ, Cumhuriyet University
Assoc.Prof.Dr. Bülent KARA, Niğde Ömer Halisdemir University
Assoc.Prof.Dr. Cafer TOPALOĞLU, Muğla Sıtkı Koçman University
Assoc.Prof.Dr. Didem RODOPLU ŞAHİN, Kocaeli University
Assoc.Prof.Dr. Duygu KIZILDAĞ, İzmir Demokrasi University
Assoc.Prof.Dr. H.Ebru Erdost Çolak, Ankara University
Assoc.Prof.Dr. Ebru GÜNEREN, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University
Assoc.Prof.Dr. Efe EFEOĞLU, Adana Bilim Teknoloji University
Assoc.Prof.Dr. Emin SÜEL, Aksaray University
Assoc.Prof.Dr. Erdoğan KAYGIN, Kafkas University
Assoc.Prof.Dr. Erkan Turan DEMİREL, Fırat University
Assoc.Prof.Dr. Ertuğrul YILDIRIM, Bülent Ecevit University
Assoc.Prof.Dr. Esra DİNÇ, Marmara University
Assoc.Prof.Dr. Fatih ÇETİN, Niğde Ömer Halisdemir University
Assoc.Prof.Dr. Figen AKÇA, Uludağ University
Assoc.Prof.Dr. Hakan TUTGUT, Başkent University
Assoc.Prof.Dr. Haluk DUMAN, Aksaray University
Assoc.Prof.Dr. Harun YILDIZ, Bandırma 17 Eylül University
Assoc.Prof.Dr. Haşim AKÇA, Çukurova University
Assoc.Prof.Dr. Hayrettin ZENGİN, Sakarya University
Assoc.Prof.Dr. Hüseyin GÜLER, Çukurova University
Assoc.Prof.Dr. Hüseyin KOÇAK, Afyon Kocatepe University
Assoc.Prof.Dr. Hüseyin ÜNLÜ, Aksaray University
Assoc.Prof.Dr. İbrahim DURAK, Pamukkale University
Assoc.Prof.Dr. İbrahim EKŞİ, Gaziantep University
Assoc.Prof.Dr. İbrahim ŞAHİN, Aksaray University
Assoc.Prof.Dr. İrge ŞENER, Çankaya University
Assoc.Prof.Dr. İsmail AKBAL, Aksaray University
Assoc.Prof.Dr. Köksal HAZIR, Toros University
Assoc.Prof.Dr. Korhan KARCIOĞLU, Nevşehir Hacı Bektaş University
Assoc.Prof.Dr. Leyla BAHAR, Mersin University
Assoc.Prof.Dr. Lütfi ARSLAN, İstanbul Medeniyet University
Assoc.Prof.Dr. Mahmut HIZIROĞLU, Ankara Sosyal Bilimler University
Assoc.Prof.Dr. Mehmet ALTINÖZ, Hacettepe University
Assoc.Prof.Dr. Mehmet İNCE, Mersin University
Assoc.Prof.Dr. Melih SALMAN, Aksaray University
Assoc.Prof.Dr. Munise ILIKKAN ÖZGÜR, Aksaray University
Assoc.Prof.Dr. Murat YALÇINTAŞ, İstanbul Ticaret University
Assoc.Prof.Dr. Mustafa BÜTE, İstanbul University
Assoc.Prof.Dr. Mustafa Fedai ÇAVUŞ, Osmaniye Korkut Ata University
Assoc.Prof.Dr. Müjdat AVCI, Dokuz Eylül University
Assoc.Prof.Dr. Neslihan DERİN, İnönü University

Assoc.Prof.Dr. Nihat GÜLTEKİN, Harran University
Assoc.Prof.Dr. Nilsun SARIYER, Muğla Sıtkı Koçman University
Assoc.Prof.Dr. Oğuz KUTLU, Çukurova University
Assoc.Prof.Dr. Ömer Okan FETTAHLIOĞLU, Sütçü İmam University
Assoc.Prof.Dr. Ömer TUNÇ, Süleyman Demirel University
Assoc.Prof.Dr. Özgür DEMİRTAŞ, İnönü University
Assoc.Prof.Dr. Recep ÇİÇEK, Niğde Ömer Halisdemir University
Assoc.Prof.Dr. Seçil FETTAHLIOĞLU, Sütçü İmam University
Assoc.Prof.Dr. Sema POLATÇI, Gaziosmanpaşa University
Assoc.Prof.Dr. Selçuk PEKER, Necmettin Erbakan University
Assoc.Prof.Dr. Semih SORAN, Özyeğin University
Assoc.Prof.Dr. Serap ÇOBAN, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University
Assoc.Prof.Dr. Serkan DİRLİK, Muğla Sıtkı Koçman University
Assoc.Prof.Dr. Sevtap SARIOĞLU UĞUR, Uşak University
Assoc.Prof.Dr. Suat BEGEÇ, Türk Hava Kurumu University
Assoc.Prof.Dr. Süleyman BOLAT, Aksaray University
Assoc.Prof.Dr. Tarık SEVİNDİ, Aksaray University
Assoc.Prof.Dr. Vedat BAL, Manisa Celal Bayar University
Assoc.Prof.Dr. Yaşar AYYILDIZ, Abant İzzet Baysal University
Assoc.Prof.Dr. Yunus DEMİRLİ, Abant İzzet Baysal University
Assoc.Prof.Dr. Zekeriya NAS, Van Yüzüncü Yıl University
Asst.Prof.Dr. Omar Khalid Bhatti, Antalya Bilim University
Asst.Prof.Dr. Ahmet ÇAKIROĞLU, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Ahmet TÜRKMEN, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Ali ANTEPLİ, Selçuk University
Asst.Prof.Dr. Ali Kerim ÖNER, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Alper GEDİK, Selçuk University
Asst.Prof.Dr. Aral Gökçen NOYAN, İstanbul Yeniüzyıl University
Asst.Prof.Dr. Ayben KOY, İstanbul Ticaret University
Asst.Prof.Dr. Ayşe GÖKÇEN KAPUSUZ, Selçuk University
Asst.Prof.Dr. Burak Murat DEMİRÇİVİ, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Bengü HIRLAK, Kilis 7 Aralık University
Asst.Prof.Dr. Bilge AKSAY, Adana Bilim ve Teknoloji University
Asst.Prof.Dr. Bora YILDIZ, İstanbul University
Asst.Prof.Dr. Cemil SÜSLÜ, İskenderun Teknik University
Asst.Prof.Dr. Durdu Mehmet BİÇKES, Nevşehir Hacı Bektaş University
Asst.Prof.Dr. Elnur Hasan MİKAIL, Kafkas University
Asst.Prof.Dr. Ertuğrul KARAKAYA, Kırıkkale University
Asst.Prof.Dr. Ercan ÇİÇEK, Mersin University
Asst.Prof.Dr. Esra Gökçen KAYGISIZ, Giresun University
Asst.Prof.Dr. Gamze Ebru ÇİFTÇİ, Hitit University
Asst.Prof.Dr. M.Faruk ÖZÇINAR, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Fikret ATEŞ, Başkent University
Asst.Prof.Dr. Güzin KIYIK KICIR, Anadolu University
Asst.Prof.Dr. Gökhan ARASTAMAN, Hacettepe University
Asst.Prof.Dr. Gülbahar KARABULUT, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Gülbeniz AKDUMAN, Fatih Sultan Mehmet University
Asst.Prof.Dr. Hatice AĞCA, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Hüseyin KOÇARSLAN, Selçuk University
Asst.Prof.Dr. İbrahim YALÇIN, Niğde Ömer Halisdemir University

Asst.Prof.Dr. İsmail GÖKDENİZ, Kırıkkale University
Asst.Prof.Dr. Leyla İÇERLİ, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Mehmet Ali AKTAŞ, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Mehmet TUNCER, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Murat AKKUŞ, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Mustafa KARABACAK, Selçuk University
Asst.Prof.Dr. Mustafa KARACA, İnönü University
Asst.Prof.Dr. Mustafa KARACA, Karamanoğlu Mehmetbey University
Asst.Prof.Dr. Nilay KÖLEOĞLU, Çanakkale Onsekiz Mart University
Asst.Prof.Dr. Nurullah UMARUSMAN, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Özgür ÇINARLI, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Refik TURAN, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Sena ERDEN AYHÜN, Çanakkale Onsekiz Mart University
Asst.Prof.Dr. Selva STAUB, Bandırma Onyedi Eylül University
Asst.Prof.Dr. Suna MUĞAN ERTUĞRAL, İstanbul University
Asst.Prof.Dr. Şükrü APAYDIN, Nevşehir Hacı Bektaş University
Asst.Prof.Dr. Vasıf ABİYEYEV, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Volkan IŞIK, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Serap TAŞKAYA, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Şükran GÖLBAŞI, Haliç University
Asst.Prof.Dr. Vesile ÖZÇİFÇİ, Aksaray University
Asst.Prof.Dr. Yücel EROL, Gaziosmanpaşa University
Asst.Prof.Dr. Zafer ADIGÜZEL, İstanbul Medipol University
Asst.Prof.Dr. Zeki UÇAR, Bitlis Eren University
Asst.Prof.Dr. Zeynep HATİPOĞLU, Nişantaşı University
Lect. Memiş KARAER, Selçuk University
Lect. Şükrü GÜVEN, Selçuk University
Lect. Uğur UĞUR, Cumhuriyet University

CONTENTS

Presentation	2
Thanks To	3
Institutions of the Authors	4
Advisory Board	7
Organising Committee	8
Scientific Committee	11
Peer Review Committee	15
Name of Paper Author(s)	18
Outsourcing: Önemi, Fayda ve Mahsurları Assoc. Prof. Dr. Özgür DEMİRTAŞ, Assoc. Prof. Dr. Mustafa KARACA	25
Girişimciliğin Arkasındaki Güçler: Birey-Girişimcilik Uyumu Prof. Dr. Mehmet BAŞAR, Assoc. Prof. Dr. Özgür DEMİRTAŞ, Assoc. Prof. Dr. Mustafa KARACA	29
Olumsuz Durumları İfşa Etme (Whistleblowing) Kavramsal Çerçevesi Assoc. Prof. Dr. Özgür DEMİRTAŞ, Assoc. Prof. Dr. Mustafa KARACA	35
Gelişim Kuramları Bağlamında Bir Kitap İncelemesi: Benim Olağanüstü Akıllı Arkadaşım Filiz KALKAVAN	42
Demokrasilerde Çoğunluğun Tiranlığa Dönüşmesi Inst. Ahmet AYDIN	49
Ergonomi ve İşten Ayrılma Eğilimi İlişkisi Asst. Prof. Dr. Gül GÜN	57
Features of Emotional Intelligence of Future Psychologist Students Aigul SERIKBAYEVA, Prof. Dr. Himmet KARADAL	75
Cultural Transmission as the Basis For Successful Psychological and Pedagogical Adaptation of Students Tadzhibayeva Zh.A., Nagibina N.L.	89
Pan-Turanizm İdeolojisi ve Uluslararası İlişkiler Teorisi Olarak Türk Milliyetçiliği Fikrinin Doğuşu Assoc. Prof. Dr. Elnur Hasan MİKAİL	103
Turizm Sektöründe Girişimcilik Üzerine Nitel Bir Araştırma Assoc. Prof. Dr. Aydın YILMAZER, Inst. Hasan Önal ŞEYHANLIOĞLU, Prof. Dr. Said KINGİR	109
Sağlık Meslek Mensuplarının Meslekleriyle İlgili Yasal Sorumlulukları ve Yükümlülükleri Asst. Prof. Dr. Gülay TAMER	120
Banka Kârlılığına Etki Eden Mikro Değişkenler: Türk Bankacılık Sektöründeki Yerli ve Yabancı Bankalar Üzerine Bir Araştırma Res. Assist. Serkan ÇELİK, Assoc. Prof. Dr. Ferudun KAYA	134
Osmanlı Devleti'nde Haberleşme ve Postacılık Hizmetleri Üzerine Genel bir Değerlendirme Inst. Dr. Kazım KARTAL	144
Malatya Sancağı Bostancı Mahallesinin İktisadi ve İçtimai Yapısı (1842-1843) Inst. Dr. Kazım KARTAL	156
Malatya Sancağı Nüfus Defterlerinin Tanıtımı Inst. Dr. Kazım KARTAL	164
Stratejik Yönetimde "Denetim Sürecinin" Çarpan (Çoğaltan) Etkisinin İncelenmesi Asst. Prof. Dr. A.Turan ÖZTÜRK	172
Kafka'nın Dönüşüm Eserinde Yabancılaşma Olgusu Asst. Prof. Dr. Gamze Ebru ÇİFTÇİ	185
Otellerde Performans ve Piyasa Yönlendirmesi Arasındaki Rekabet Avantajı Yaratmak İçin Bilgi Yönetiminin Etkisi Asst. Prof. Dr. Özlem ALTUN, Assoc. Prof. Dr. Rukiye KİLİLİ, Dr. Mehmet Necati CİZRELİOĞULLARI	194
Pedagogical Basis of Practice Oriented Future Specialists Training Assoc. Prof. Dr. Mahmut Oguz KUTLU, Zharylgassova PERUZA	208
Otel İşletmelerinde Personel Güçlendirme Yönteminin Uygulanabilirliği Üzerine Bir Araştırma: Sakarya Örneği Serkan SEMİNT, Res. Assist. Oğuz ÇOLAK	220
Yiyecek İçecek İşletmelerinde Benchmarking'in Uygulanabilirliği Üzerine Bir Araştırma: Sakarya İli Örneği Prof. Dr. Said KINGİR, Vildan SARICA, Res. Assist. Mustafa İnanç KAPUCUOĞLU	228

Siyasal Yozlaşma ve Ekonomik Gelişmeye Etkileri Lect. Bayram BAYRAKCI	238
Boşanma Göstergeleri Ölçeğinde, Boşanmayı En Çok Etkileyen Özniteliğin Belirlenmesi Res. Assist. Sümeyye ÇELİK	252
K-means Algoritmasında Kullanılan Uzaklık Fonksiyonlarının Kümeleme Performansına Etkisi Res. Assist. Sümeyye ÇELİK	265
Sosyal Medyanın Marka İletişimine Etkilerinin Araştırılması Prof. Dr. Mahmut TEKİN, Aydan AKMAN ANDAÇ	278
II. Meşrutiyet Döneminde Tefenni Kaymakamları Inst. Nurullah NEHİR	289
II. Meşrutiyet Döneminde Tercan Kaymakamları Inst. Nurullah NEHİR	295
Üniversite Öğrencilerinin Kopya Çekmeye Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Ahi Evran Üniversitesi Örneği Turan ÇETİNKAYA, Delal KARADEMİR	303
Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanımına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Ahi Evran Üniversitesi Örneği Turan ÇETİNKAYA, Delal KARADEMİR	306
Dünya Atık Ticareti ve Türkiye'nin Durumu Ahmed Yusuf SARIHAN	309
Ticari Fuarlar ve Fuarlara Verilen Devlet Destekleri Ahmed Yusuf SARIHAN	317
The Effect of Perceived Service Quality in Health Services on Satisfaction and Loyalty: Comparison of Ankara Province Public and Private Hospitals Asst. Prof. Dr. Berrin Arzu EREN	327
The Effects of Transformational Leadership on Organizational Identification and Organizational Citizenship Behaviors Assoc. Prof. Dr. Feride Pınar ACAR	330
Justice Perceptions and Organizational Citizenship Behavior: The Moderating Role of Positive Affectivity Assoc. Prof. Dr. Feride Pınar ACAR	348
Sivil Toplum Kuruluşlarında Görev Alan Gönüllü Bireylere Erişimdeki Sorunlar Asst. Prof. Dr. Hülya Semiz TÜRKÖĞLU, Assoc. Prof. Dr. Bilal ÇANKIR	357
The Effect of Organizational Culture and Learning Orientation on Innovation Capability Assoc. Prof. Dr. Esra DİNÇ ELMALI, Yavuz AFŞAR	363
Çalışanların İşe Tutkunluk ve Örgütsel Özdeşleşme Düzeylerinin Analizi: Kırşehir İli Örneği Res. Assist. Dr. Fatma KORKMAZ, Assoc. Prof. Dr. İsmail GÖKDENİZ, Prof. Dr. Kürşad ZORLU	374
Musul Atabegi İmâdeddîn Zengî'nin Başarılarında Kişisel Özelliklerinin Etkisi Dr. Abdulcelil IŞIK	388
Irak Selçuklu Devleti'ndeki Taht Mücadelelerinde İmâdeddîn Zengî'nin Tutumu Dr. Abdulcelil IŞIK	395
Girişimcilik Kavramı ve İpsala İlçesinin Girişimci Profiline Demografik Analizi Inst. Dr. Esra GÜRBÜZ	406
Ekonomik Daralma Dönemlerinde KOBİ'ler ve Uygulanan Destekler: Türkiye Örneği Gonca DEMİREL, Assoc. Prof. Dr. İlknur KUMKALE	415
Muhasebe Meslek Mensuplarının Elektronik Muhasebe Uygulamalarına İlişkin Tutumlarında Yenilik Güvenlik ve Maliyet Algılarının Rolü Assoc. Prof. Dr. Rahmi YÜCEL, Fatih EROĞLU	426
Sigorta Sözleşmelerinde Sigorta Ettirenin Riziko Sonrası Bildirim Yükümlülüğü Asst. Prof. Dr. Buket ÇATAKOĞLU AYDIN	437
Müşterilerin İşletmeye Sadakati Açısından Anlamlı Bulduğu Müşteri Odaklılık Boyutları Inst. Hakan HAS, Assoc. Prof. Dr. Mustafa GERSİL	444
BİST' de İşlem Gören Çimento Şirketlerinin Faaliyet Kârlılıklarının Belirlenmiş Konut Sektörü Değişkenleriyle Analizi Prof. Dr. Ali ALAGÖZ, Inst. Metin ALLAHVERDİ, Inst. Seyfettin Caner KUZUCU	462
Organik Yumurta Tüketiminde Etkili Olan Faktörlerin İncelenmesi Asst. Prof. Dr. Niyazi GÜMÜŞ, Assoc. Prof. Dr. Ebru ONURLUBAŞ, Assoc. Prof. Dr. Şükran KARACA	476
Sosyal Medya Fenomenleri ile Kurulan Parasosyal Etkileşimin Online Tüketici Davranışlarına Etkisi Asst. Prof. Dr. Niyazi GÜMÜŞ, Assoc. Prof. Dr. Şükran KARACA, Assoc. Prof. Dr. Ebru ONURLUBAŞ	484
Tüketicilerin Online Yorum ve Değerlendirme Puanlarına Yönelik Algılarının Online Satın Alma Davranışlarına Etkisi Assoc. Prof. Dr. Şükran KARACA, Asst. Prof. Dr. Niyazi GÜMÜŞ	496

Managerial Leadership Adoption of AI-based technology: Evidence from Retail Sector Asst. Prof. Dr. Deniz PALALAR ALKAN	506
Farklı Perspektiflerden Kadın Girişimciliği Inst. Dr. Esra GÜRBÜZ	521
İşletmelerde İç Girişimcilik Inst. Dr. Esra GÜRBÜZ	529
Dijital Halkla İlişkiler Uygulamaları Bağlamında Sosyal Sorumluluk Projelerinin Değerlendirilmesi: Çoklu Vaka Analizleri Asst. Prof. Dr. Elif DENİZ, Abdullah YOUSEF	536
Etik İklimin İşe Yabancılaşma Üzerindeki Etkisi Assoc. Prof. Dr. Metin KAPLAN, Şih Mehmet BÜYÜKBAŞ	548
Çalışanların Kitap Okuma Alışkanlıkları ile Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma Gaye ZORLU, Asst. Prof. Dr. Melahat ÖNEREN, Asst. Prof. Dr. Gamze Ebru ÇİFTÇİ	559
Hizmetkar Liderliğin İşe Gömülmüşlük Üzerindeki Etkisi Assoc. Prof. Dr. Durdu Mehmet BİÇKES, Şih Mehmet BÜYÜKBAŞ	575
Gençlerde Dini İtaat Algısı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması Prof. Dr. Ahmet AKIN, Hakan ÖZKAN	586
Sosyal Hayatta Dinin rolü Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması İlkay CAN, Hakan ÖZKAN	591
Geniş Aile Algısı Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması Hürünaz KOÇ, Hakan ÖZKAN	597
Desteklerle KOBİ: Bankalar Üzerine Bir Araştırma Ebru ÖDEN, Assoc. Prof. Dr. İlknur KUMKALE	602
Banka Çalışanları Arasında Yaşanan Rekabet Algısı ile İş Etiği Algısının Etkileşimi Asst. Prof. Dr. Tahir YEŞİLADA, İlknur YENİÇERİ	613
Hizmet İçi Eğitimlerin İş Verimliliği Üzerine Etkisi: Konya Sanayi Sektöründe Bir Araştırma Prof. Dr. Adnan ÇELİK, Ertuğrul TEKİN, Hande ULUKAPI YILMAZ	630
Gramer ve Mizahın Kavşak Noktası: Klasik Arap Edebiyatında Linguistik Nükteler Assoc. Prof. Dr. Hüseyin GÜNDAY	650
Müslüman Ortaçağ Mizah Kaynaklarında Sözüünü Sakınmaz Bir Hazırcı: “Muhannes” Assoc. Prof. Dr. Şener ŞAHİN	659
Aile İşletmelerinde Yönetim Devir Sürecinde Örgüt Kültürü, Değer, Strateji Ve Yeteneklerinin Yeni Kuşağa Aktarımı Üzerine Nitel Bir Çalışma Assoc. Prof. Dr. Aykut GÖKSEL, Damla GÖRGÜLÜ	664
A Qualitative Study on the Analysis of Accumulation and Transfer Process in Family Businesses Assoc. Prof. Dr. Aykut GÖKSEL, Damla GÖRGÜLÜ	678
Öğrencilerin Kariyer Amaçlarının Belirlenmesi: Fakülte ve Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Arasında Karşılaştırmalı Bir Analiz Assoc. Prof. Dr. Mustafa BOZ, Asst. Prof. Dr. Polat YÜCEKAYA	685
Ağızdan Ağıza İletişimin Tüketici Risk Algısına ve Satın Alma Niyetine Etkisi: Z Nesli Üzerine Bir Araştırma Asst. Prof. Dr. Polat YÜCEKAYA, Assoc. Prof. Dr. Dilek Dönmez POLAT	695
Kıbrıs'ta Özel Eğitim Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Görüşlerinin ve Önerilerinin Değerlendirilmesi Inst. Tuğba ALTINTAŞ, Inst. Kudret İSPİR	703
Bağımsızlık Sonrası Dönemde Türkiye- Azerbaycan Siyasi, Stratejik ve Ekonomik İlişkileri Assoc. Prof. Dr. Murteza HASANOĞLU, Assoc. Prof. Dr. Asim MEMMEDOV	717
Bazı Sosyal Medya Değişkenleri Açısından Ergen ve Genç Yetişkinlerin FOMO Düzeylerinin İncelenmesi Vahide UZUN, Edanur GÖZÜKARA, Assoc. Prof. Dr. Mehmet BİLGİN	741
Ürün Geri Çağırma (!) Asst. Prof. Dr. İnci ERDOĞAN TARAKÇI	757
Bir Psikolojik Sözleşme İhlali Olarak Whistleblowing (Bilgi İfşası) Inst. Esra BÜDÜN, Inst. Ahmet AYDIN	769
Yaratıcı Reklam Stratejileri Bağlamında Geleceğin Hedef Kitlelerinin Karakter Tipolojisi Inst. Esra BÜDÜN	782
Bireylerdeki Öğrenilmiş Güçlülüğün Girişimcilik Davranışı Açısından Rolü: Teorik Bir Yaklaşım Inst. Melike TURHAN, Asst. Prof. Dr. Hatice BAYSAL	797

Çevresel Yönelim ve Yeşil Özümseme Kapasitesi: Yeşil Dönüşümcü Liderliğin Moderatör Rolü Üzerine Bir Model Önerisi Prof. Dr. Cemal ZEHİR, Burcu ÖZGÜL	812
Talaşlı İmalatta Kullanılan Kesici Takımların Üretim ve Satış Performansını Etkileyen Faktörlerin SWARA Yöntemi ile Değerlendirilmesi Graduate Student Beyza BİROL, Asst. Prof. Dr. Serdar YARLIKAŞ	824
Caydırma Teorisi Inst. Senem DEMİRKIRAN	833
Adalet Programı Öğrencilerinin Girişimcilik Algıları Inst. Senem DEMİRKIRAN	841
“Uygulamalı Girişimcilik Eğitiminin” Üniversitelerde Girişimcilik Düşüncesine Etkisi Inst. Senem DEMİRKIRAN	846
İnsan Kaynakları Yönetim (İKY) Uygulamalarının Sanal Kaytarma Davranışı Üzerindeki Etkisi: Konya Sanayi Bölgesi Çalışanları Örneği Assoc. Prof. Dr. Metin KAPLAN, Inst. Hatice UÇAK, Inst. Emine ÖĞÜT	851
Havacılıkta Yaşanan Kazaların İletişim Engelleri ile İlişkisi Tülin KURTÇUOĞLU	864
İşyeri Nezaketsizliğinin Psikolojik İklim Üzerindeki Etkisi Assoc. Prof. Dr. Metin KAPLAN, Aynur KARAGÖZ, Yeşim TÜM KILIÇ	877
Makyaj Malzemesi Ürünü Seçimini Etkileyen Faktörlerin Önem Düzeylerinin SWARA Yöntemi ile Değerlendirilmesi Graduate Student Merve ÖZDEMİR, Asst. Prof. Dr. Serdar YARLIKAŞ	886
Bir Negatif Dışsallık Örneği Olarak Uzay Çöplerinin Durumu Prof. Dr. Murat ÇAK, Dr. Türksöy EMEN	893
Hizmetkâr Liderliğin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamalarının Adaptasyonuna Etkisi: Algılanan Çevresel Belirsizliğin Düzenleyici Rolü Ümmügülsüm BOZKURT, Prof. Dr. Şevki ÖZGENER	902
Kurumsal İmaj ve Etik Algıların Yeniden Satın Alma Niyetine Etkisinde İlişki Kalitesinin Düzenleyici Rolü: Havayolu Taşımacılığı Örneği Yeşim TÜM KILIÇ, Prof. Dr. Şevki ÖZGENER	916
Türkiye’de Kişisel Markalar: 2012-2018 Yıllarının Karşılaştırmalı Analizi Assoc. Prof. Fikret YAMAN, Hilal ÖZHARPUTLU	934
Üniversite Öğrencilerinin Elektronik Ticarete E-Ödeme Sistemlerindeki Güven Algılarına Dair Bir Çalışma Inst. Doğu KAYIŞKAN, Inst. Seçkin ŞALVARLI	943
Vergi Hatalarının Düzeltilmesi ve Şikâyet Yolu ile Müracaatların Reddine İlişkin İşlemlerde Yetkili Yargı Mercisinin Tespiti Assoc. Prof. Dr. Yaşar AYYILDIZ	955
Muhasebe Meslek Mensuplarının Uzlaşma Kurumuna İlişkin Görüşleri: Türkiye Alan Araştırması Assoc. Prof. Dr. Yunus DEMİRLİ, Assoc. Prof. Dr. Yaşar AYYILDIZ	966
Rekortmenlerin Vergi Hasılatına Katkısı: Kurumlar Vergisi Örneği (2000-2017) Assoc. Prof. Dr. Yunus DEMİRLİ	982
Kadın Girişimcilerin Öz yeterlilik Algılarının Belirleyicileri Asst. Prof. Dr. Senem NART, Prof. Dr. Sima NART	996
Kırsal Gençliğin Girişimcilikle İmtihani: Genç Çiftçi Desteği Uygulaması Üzerine Bir İnceleme Muhsin Arif AKKAYA, Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK	1007
Yapay Zeka Bileşenleri ve Pazarlama Uygulamalarında Yapay Zeka Kullanımının İşletmelere Sağladığı Avantajlara İlişkin Bir Değerlendirme Assoc. Prof. Dr. Recep Baki DENİZ	1016
Stratejik İnsan Kaynakları Yönetiminde Yeni Vizyon: Yetenek Yönetimi Prof. Dr. Himmet KARADAL, Inst. Nazik ERDAL AKYÜZ	1027
An Overview of Office TPM and Evaluation for A Department of ABC Business PhD. Ayşenur ERDİL	1038
Yenilik, Yenilikçilik kavramlarına Genel Bir Bakış: Endüstriyel ve Türkiye Kapsamında Değerlendirilmesi Dr. Ayşenur ERDİL	1046
A General Overview of CRM, E-CRM and Security of Information: Assessment with An Application PhD. Ayşenur ERDİL	1055
Toplam Faktör Verimliliği ile Girişimcilik İlişkisi: OECD Ülkeleri Örneği Asst. Prof. Efe Can KILINÇ, Asst. Prof. Nazan Şahbaz KILINÇ, Dr. Mustafa KARTAL	1066
Brexit ve Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımı: Türkiye Özelinde Bir Araştırma Dr. Mustafa KARTAL, Asst. Prof. Efe Can KILINÇ, Asst. Prof. Nazan Şahbaz KILINÇ	1074
Muhasebe Meslek Mensuplarının BOBİ FRS Konusundaki Görüşleri: Bir Araştırma Assoc. Prof. Dr. Osman TUĞAY	1085

Eğitimde Yalınla Müfredat Geliştirmeyi Yeniden Düşünmek Assoc. Prof. Dr. Filiz Yalçın TILFARLIOĞLU	1094
Eğitim 4.0 Çağında Üniversite Performansı: VZA ve Malmquist İndeks ile Bir Araştırma Ress. Assist. Serkan DERİCİ	1104
Klasik AHP ve Bulanık AHP Yöntemlerinin Karşılaştırılması: Dijital Tedarikçi Seçimi Üzerine Bir Uygulama Ress. Assist. Serkan DERİCİ, Assoc. Prof. Dr. Nuri Özgür DOĞAN	1115
Bir Devlet Üniversitesinde Yıllar İtibariyle Performans Ölçümü: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde Bir Uygulama Assoc. Prof. Dr. Nuri Özgür DOĞAN, Ress. Assist. Serkan DERİCİ	1128
KOSGEB Desteklerine Yönelik Bir Farkındalık Araştırması: Kâhta İlçesi Örneği Asst. Prof. Dr. Gülşen KIRPIK	1135
İş Performansı ile Örgütte Kalma Niyeti Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi Res. Assist. Dr. Fatma KORKMAZ	1165
Teacher Educators' Attitudes Towards Call: Case Of Turkish State Universities Inst. Sezer Alper ZEREYALP, Assoc. Prof. Dr. Neşe CABAROĞLU, Assoc. Prof. Dr. Mahmut Oğuz KUTLU	1177
İngiliz Dili Eğitimi Bölümlerinde Görevli Öğretim Elemanlarının Bilgisayar Destekli Dil Öğretimine Yönelik Tutumları (Türkiye Devlet Üniversiteleri) Inst. Sezer Alper ZEREYALP, Assoc. Prof. Dr. Neşe CABAROĞLU, Assoc. Prof. Dr. Mahmut Oğuz KUTLU	1182
Eczacılık İşletmeciliği Kapsamında Eczacılık Mesleğine İlişkin Kariyer Açısından Sorun Belirleme ve Öneri Geliştirme: Dar Kapsamlı Bir Çalışma Asst. Prof. Dr. Gülşen KIRPIK, Dr. Med. Erkan YILMAZ	1188
Kişi-iş Uyumu ve Dönüşümcü Liderliğin Çalışanların Öz-yeterlilik Algısı Üzerindeki Etkisi Assoc. Prof. Dr. Bora YILDIZ, Ramazan OKTAY	1203
Examining The Concept Of Social Entrepreneurship Using Text Mining And Scientific Mapping Methods Asst. Prof. Dr. Tayfun YILDIZ, Assoc. Prof. Dr. Ali Kemal ÇELİK, Zafer AYKANAT	1210
Oyunlaştırma Başarısında Tüketim Psikolojisinin Rolü Dr. Ali Erhan ZALLUHOĞLU, Dr. Ayşe KARAÇİZMELİ	1221
Basketbol Hakemlerinin Özyeterlilikleri ve Karar Verme Stilllerinin İncelenmesi Afşın KILIÇ, Asst. Prof. Dr. Çiğdem ÖNER	1231
Hizmet Sektörünün Değer Zinciri Analizine Yönelik Nitel Bir Araştırma: Ticaret Odası Örneği Dr. Fahri ÖZSUNGUR, Prof. Dr. Himmet KARADAL	1248
Eski Türk Toplumunda Şamanizm' in Yönetimsel İzleri Inst. Ayten AKCAN	1261
Bozkır Kültür Çevresinde İkili Teşkilatın Merkezi Otorite Üzerindeki Olumsuz Etkileri Inst. Ayten AKCAN	1271
Eski Türklerde Hükümdarın Meşruiyet Kaynaklarından "Tanrı Bağışı" Nın Merkezi İdareye Katkıları Üzerine Bir Araştırma Inst. Ayten AKCAN	1283
Meşruiyet Sonrası Cinayetler Zincirinin İlk Halkası: Hafıye Teşkilatının Başı İsmail Mahir Paşa Suikasti Assoc. Prof. Dr. İsmail AKBAL	1292
Restoranlarda Instagram Kullanımı: Çeşme'deki Restoranlara Yönelik Bir Araştırma Assoc. Prof. Dr. Burcu ÖKSÜZ	1307
'Nutellam Olmadan Asla': Kriz İletişiminde Tüketicilerin Marka Savunuculuğu Assoc. Prof. Dr. Burcu ÖKSÜZ, Asst. Prof. Dr. Yelda Özlem KÖLGELİER	1314
Örgütsel Cazibeyi Belirleyen Faktörler: Potansiyel Çalışanlar Bir İşverenden Ne Bekler? Assoc. Prof. Dr. Burcu ÖKSÜZ	1323
İnsan Kaynakları Uygulamaların İnovatif İş Davranışları Üzerindeki Etkisinde Örgütsel Destek Algısının Moderatör Etkisi Rumeysa ARAL, Assoc. Prof. Dr. Bora YILDIZ	1338
The Use Of Multimedia In English Language Teaching Classes Lect. Ceylan YILMAZ, Assoc. Prof. Dr. Mahmut Oğuz KUTLU	1348
Hüseyin Fehmi Paluvî Efendi'nin Hadis Kültürü (<i>Terceme-i Salavât-ı Kübra Tuhfe-i Uzmâ</i> Adlı Eseri Işığında) Asst. Prof. Dr. Alparslan KARTAL	1357
Hacı Bayram-ı Veli'nin "Lemeât-İ Kudsi" Adlı Eserindeki Hadislerin Tahriri ve Değerlendirilmesi Asst. Prof. Dr. Alparslan KARTAL	1369
Rivayetler Işığında Medine'ye Hicrette Yaşanan Fiziki ve Manevî Sıkıntılar Asst. Prof. Dr. Alparslan KARTAL	1381

Yeni Ana Akım Pazarlama: Influencer Pazarlaması Dr. Güzide Öncü EROĞLU PEKTAŞ, Fatih ORMANLI	1390
Nasrettin Hoca Fıkralarından Girişimciler İçin Finansal Okuryazarlık Analizi Inst. Mehmet Akif ÇAKIRER	1398
Kadın Çalışanların Kariyer Engelleri: Otomotiv Sektörü Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma Emine Şeyma ÜNLÜ, Assoc. Prof. Dr. Mine HALİS	1407
Görme Engelliler İçin İş Oryantasyon Yöntemlerinin Belirlenmesi ve Uygulanması Eylem ÖZEN, Prof. Dr. Asım SALDAMLI	1415
2008-2018 Yılları Arasındaki Yerli Film Üretim Sayısı ve Gişe Gelirleri Üzerinden Türk Sinema Sektörünün Önümüzdeki On Yılda Gelişim, Dönüşüm Ve Geleceği Res. Assist. Murat TOPALOĞLU, Inst. Ebru ÖZER TOPALOĞLU	1426
Beyazperde'den Girişimcilik Hikâyeleri: The Founder (Kurucu) Filmi Üzerinden Bir İnceleme Res. Assist. Murat TOPALOĞLU, Inst. Ebru ÖZER TOPALOĞLU	1437
Örgütsel Desteğin Örgütsel Bağlılığa ve Çalışan Performansına Etkileri Mehtap YALÇIN, Prof. Dr. Asım SALDAMLI	1443
Yumuşak Güç Olarak Uluslararası Basın ve Söylemi: 23 Haziran 2019 İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Seçimi Örneği Dr. Zeliha OÇAK	1455
İstanbul Turizm İşletmelerinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algısının İşgörenlerin İş Doyumu Üzerine Etkisi: Bişkek Örneği Asst. Prof. Dr. Mehmet ULUTAŞ	1475
Dış Borçların Ekonomik Büyüme ile Olan İlişkisinde Yolsuzlukların Rolü Nedir? Inst. Hikmet AKYOL, Inst. Kübra KARAKUŞ, Res. Assit. Harun CAN	1498
Turizm ve Karbon Emisyonları Arasındaki İlişkinin Heterojenliğinin İncelenmesi Inst. Kübra KARAKUŞ, Inst. Hikmet AKYOL, Inst. Mehmet GÜL	1506
Deneyime Açıklık, Sosyal Risk Alma ve Finansal Risk Alma Etmenlerinin Yenilikçilik Üzerindeki Etkileri: Startup Trakya Örneği Inst. Yasin AKKUŞ	1513
Osmanlı İmparatorluğu'nun Klasik Döneminde Girişimciliği Destekleyen Yapılar Inst. Yasin AKKUŞ	1522
Kırsal Alanlarda Girişimciliğin Artmasında ve Geliştirilmesinde Aile Çiftçiliği Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK, Muhsin Arif AKKAYA	1534
Tarımda Coğrafi İşaretler Aracılığıyla Katma Değeri Yüksek Girişimciliğin Geliştirilebilme Olanakları Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK, Huriye ÖZENER	1540
Planlanmış Davranışlar Teorisinin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi: KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Katılımcıları Örneği Berkant USLAN, Assoc. Prof. Dr. Nuray ATSAN	1546
Banker Bilo Sinema Filminin Girişimcilik Bağlamında Göstergibilim Analizi Inst. Mehmet Akif ÇAKIRER	1555
Finansal Okuryazarlık Sinemadan Öğrenilebilir Mi Ve "Borsa: Para Asla Uyumaz" Sinema Filminin, Finansal Okuryazarlık Bağlamında Göstergibilim Analizi Inst. Mehmet Akif ÇAKIRER	1572
Kök Hücre ve Kök Hücre Bağışına Yönelik İnsanların Görüşlerinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma Asst. Prof. Dr. Burhanettin UYSAL, Asst. Prof. Dr. Mehmet YORULMAZ	1580
Örgütlerde Otantik Lider Karşılaştırması ve Çalışanların Cinsiyete Yönelik Otantik Lider Davranış Algılamalarına Dair Bir Uygulama Prof. Dr. A. Çiğdem KIREL, Müge ÜNAL	1587
II. Meşrutiyet Döneminde Bayburd Kaymakamları Inst. Nurullah NEHİR	1598
Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma Inst. Doğu KAYIŞKAN, Asst. Prof. Dr. Pınar ÖZKAN	1604
Örgütsel Vatandaşlık Davranışının İş Tatmini Üzerindeki Etkisine Yönelik Bir Alan Araştırması Prof. Dr. Kürşad ZORLU, Res. Assist. Dr. Fatma KORKMAZ	1613
Sivil Toplum Kuruluşlarında Görev Alan Gönüllülerin İhtiyaç ve Beklentileri Inst. Dr. Derya Semiz ÇELİK, Assoc. Prof. Dr. Bilal ÇANKIR	1624
Türk-İslam Geleneğinde Gönüllüğün Gelişimi Gökhan GÖKÇEK, Assoc. Prof. Dr. Bilal ÇANKIR	1634
Denetçi Girişimciliğinin Bağımsız Denetçilerin Hile Algıları Üzerindeki Etkisi Assoc. Prof. Dr. Rahmi YÜCEL	1643
Turizm Sektöründe Açık İnovasyonun Önemi ve Sağlayacağı Faydalar Inst. Derya YÜCEL, Prof. Dr. Muhsin HALİS	1652
Restorant ve Cafe Sahiplerinin Sektöre Yatırım Yapma Amacı ve Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Alan Araştırması Inst. Hasan Önal ŞEYHANLIOĞLU, Prof. Dr. Said KINGİR, Rıdvan GÖR	1661

Çizgi Roman Yayıncılığında Dünya Çapında Bir Film Şirketine Doğru Bir Dönüşüm Hikayesi: Marvel Comic'ten Marvel Stüdyo'ya Ress. Assist. Murat TOPALOĞLU	1675
Türk Sinema Sektöründen Girişimcilik Hikayesi: Erler Film Ress. Assist. Murat TOPALOĞLU	1680
Türkiye'deki Kadın Girişimi Kooperatifleri Üzerine Bir Araştırma Inst. Ebru ÖZER TOPALOĞLU	1684
The Effect of Positive Psychological Capital on the Task Performance and Contextual Performance Assoc. Prof. Esra DİNÇ ELMALI, Assoc. Prof. Nihal KARTALTEPE BEHRAM	1688
Türkiye'de Organik Tarım Pazarlaması ve Bir E-ticaret Girişimcilik Örneği Asst. Prof. Dr. Güzide Öncü EROĞLU PEKTAŞ	1699
Devlet ve Özel Üniversitelerin Hazırlık Sınıflarındaki Öğrencilerin Kullandıkları Ders Çalışma, Öğrenme ve Motivasyon Stratejileri Prof. Dr. Asım YAPICI, Assoc. Prof. Dr. M. Oğuz KUTLU, Inst. Ceylan YILMAZ, Inst. S. Alper ZEREYALP	1707
Kayıt Sildiren Üniversite Öğrencilerinin Veri Madenciliği Yöntemleriyle Sınıflandırılması Res. Assist. Sümeyye ÇELİK, Prof. Dr. Adnan KALKAN	1715
Kitle İletişimi Açısından Siyasal Katılı Assoc. Prof. Dr. A. Banu HÜLÜR	1724
Abonelik Modeliyle Çalışan Dijital Platformların Tüketim Kültürü Bağlamında Değerlendirilmesi Res. Asst. Sadullah M. BAĞ, Assoc. Prof. Dr. A. Banu HÜLÜR	1732
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Lisans Programı Müfredatının Güncellenmesi Assoc. Prof. Dr. A. Banu HÜLÜR, Asst. Prof. Dr. Arzu KARASAC GEZEN, Asst. Prof. Dr. Hüsamettin AKAR, Asst. Prof. Dr. Tülin SEPETCİ, Res. Asst. Oğuzhan ŞENEL, Res. Asst. Selin AKINÇ	1743
Örgütsel Bağlılık ve İş Gören Performansı Arasındaki İlişkinin Analizi: Banka Çalışanları Örneği Melike KIRBAŞ	1757

İnsan Kaynakları Yönetim (İKY) Uygulamalarının Sanal Kaytarma Davranışı Üzerindeki Etkisi: Konya Sanayi Bölgesi Çalışanları Örneği

Assoc. Prof. Dr. Metin KAPLAN

Nevşehir Hacıbektaş Veli University
mkaplan@nevsehir.edu.tr

Inst. Hatice UÇAK

Kapadokya University
hatice.ucak@kapadokya.edu.tr

Inst. Emine ÖĞÜT

Selçuk University

ÖZET

Bu araştırmanın amacı: Sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde insan kaynakları yönetim (İKY) uygulamalarının, sanal kaytarma üzerindeki etkisinin analiz edilmesidir. Araştırmanın örneklemini Konya ilinde faaliyet gösteren sanayi sektöründe çalışanlar oluşturmaktadır. Araştırmanın bulguları göre, insan kaynakları yönetim uygulamalarının önemsiz ve önemli sanal kaytarma davranışı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelime; İnsan kaynakları yönetim uygulamaları, sanal kaytarma ve sanayi sektörü çalışanları

ABSTRACT

The aim of the study is to determine the effect of human resource management applications on cyber-loafing. The sample consist of employees working in the industrial sector in Konya. According to the results of regression analysis, human resource management applications had no significant effect on minor cyber-loafing. Likewise, human resource management applications had no significant effect on serious cyber-loafing.

Keywords: Human resource management applications, Cyberloafing and industry employees

GİRİŞ

Örgütlerin hedeflediği amaçlara ulaşabilmesi ve rekabet üstünlüğü sağlayabilmeleri için gerekli olan önemli kaynaklar arasında teknoloji ve insanın olduğu ifade edilebilir. Maliyetlerin azaltılması, mal veya hizmet üretimi ile iletişim teknolojisine olan katkısı dikkate alındığından, örgütlerin, bu kaynakları etkin ve verimli kullanılmasının kaçınılmaz hale geldiği söylenebilir. İnsan kaynağının, seçilmesi, iş birimlerine yerleştirilmesi, eğitimi, geliştirilmesi, etkili ve verimli olanların çalışmalarına devamının sağlanmasından İnsan kaynakları yönetiminin yükümlülüğünde olduğu literatürde vurgulanmaktadır. İnsan kaynakları, bu yükümlülüğü yerine getirirken, işletmenin kurumsal çıkarları ile çalışanların bireysel çıkarları arasındaki ilişkileri çeşitli faaliyetler ve uygulamalar ile düzenleyerek, iki tarafın uyumlu bir şekilde işbirliği yapabilmelerini sağlamaları gerekir (Ülgen ve Mirza, 2013:291).

İnsan kaynakları yönetimi, ödüllendirme, ücret sistemi, eğitim, performans değerlendirme ve kariyer planlama, işgören ile iletişim/katılım ve güçlendirme gibi uygulamalar ile çalışanları motive edebilir (Gürbüz ve Bekmezci, 2012:191-193).

Son yıllarda iletişim teknolojilerinin gelişimine paralel olarak, örgütlerin yaşamış oldukları sorunlardan birinin de sanal kaytarma davranışı olduğu ifade edilebilir.

Lim (2002) Sanal kaytarmayı; çalışanların, mesai saatleri süresinde örgütün internet erişimini, kendi kişisel e-postaları için kullanmaları, alışveriş sitelerini veya işle ilgili olmayan web sitelerini ziyaret etme yönündeki gönüllü davranışları sanal kaytarma olarak tanımlamaktadır (Öğüt ve Kaplan, 2013:4).

İnternet'in yaşamın farklı yönlerinde ortaya çıkması, yüzyılın en büyük gelişimi olarak kabul edilirken, diğer yandan işyerindeki teknolojik gelişmeler aracılığıyla çalışanların sanal kaytarma davranışları için yeni fırsatlar yarattığı söylenebilir (Jandaghi vd., 2015:336).

Bu çerçevede temel *araştırma sorusu* “sanayi sektörü örnekleminde insan kaynakları yönetim (İKY) uygulamalarının, sanal kaytarma davranışı üzerinde ne düzeyde ve ne yönde etkili olmaktadır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın amacı: Konya ilinde sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde insan kaynakları yönetim (İKY) uygulamalarının, sanal kaytarma üzerindeki etkisinin analiz edilmesidir.

Sanal kaytarma ile ilgili ulusal ve uluslararası yazında sınırlı sayıda araştırma olması nedeniyle, bu araştırma sonuçlarının gelecekte sanal kaytarma davranışının öncülleri ve sonuçları üzerinde duracak araştırmacılara yol gösterici bir rol oynayacağı ve yöneticilere yönelik öneriler ile yazına ve uygulayıcılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1. TEORİK ÇERÇEVE

1.1 İnsan kaynakları yönetimi uygulamaları

İnsan kaynakları yönetimi; örgütteki insan kaynaklarının iş yaşamlarında daha mutlu daha üretken olabilmeleri için “ ne yapıldığı”, “ne yapılabileceği” ve “ne yapılması” gerektiği üzerinde durarak çalışan memnuniyetini amaçlar (Mucuk, 2015:170).

İnsan kaynakları yönetimi; insan faktörünün, işletme hedefleri doğrultusunda en iyi şekilde yönetilmesi, geliştirilmesi ve motive edilmesidir (Bedük, 2012:102).

Literatürde insan kaynakları uygulamalarının farklı boyutları ile ilgili farklı sınıflandırmalara rastlamak mümkündür. Bazıları: McMahan ve arkadaşlarına (1998) göre, bilgi paylaşımı, güçlendirme, yetkinlik geliştirme ve ödül sistemi, işle ilgili tutumlar olarak sıralanırken, Pfeffer’e (1998) ise, iş güvencesi, seçici işe alma, takım çalışması, firma performansına dayalı

durumsal ücretleme, kapsamlı eğitim uygulamaları, statü farklılıklarının azaltılması ve bilgi paylaşımı gibi boyutlar ele alınmıştır (akt: Gürbüz ve Bekmezci, 2012:191-193).

Bu çalışmada ise, Gürbüz ve Bekmezci (2012) tarafından geliştirilen ödüllendirme, ücret sistemi, kariyer sistemi, eğitim uygulamaları ve performans değerlendirme ile örgütsel iletişim şeklinde sınıflandırılan ölçek esas alınmıştır. Bu boyutlar aşağıda kısaca açıklanmıştır (Gürbüz ve Bekmezci, 2012:191-198; Mucuk,2015:177-185; Karatepe, 2005:123; Bedük, 2012:121; Keser, 2013: 45).

1. Ödüllendirme: Örgütlerde, ödüllendirme uygulamalarının amacı; çalışanın işini ve işyerini sevmesine yönelik bir güdülenme sağlamaktır. Ödüllendirme yönetimi, hem parasal hem de parasal olmayan ödüllerle ilgilidir. Canman (2000) göre, ödüllendirme yönetimi; bir örgütün ihtiyaç duyduğu kişileri hizmete alıp, kuruluştaki kalmasını sağlayarak, aynı zamanda da bu kişilerin motivasyonunu ve çabasını artırarak, örgütün hedeflerine ulaşmasına yardımcı olan stratejileri, politikaları ve sistemleri geliştirme ve uygulamaya koyma sürecidir (akt. Karatepe, 2005:123).

2. Ücret: çalışanı örgütte en fazla bağlayan teşvik aracıdır. Örgüt ücretlendirme sistemini, üstün nitelikli çalışanın örgütte tutmak ya da dış piyasadaki örgüte üstün nitelikli çalışanı çekmek için kullanır. Örgütlerde ücret sistemi adil, dengeli, eşit ve dış piyasa ile rekabet edebilir olmalıdır ki, örgütte ücret tatminsizliğine yol açmamalıdır.

3. Eğitim ve Geliştirme Uygulamaları: İş hayatındaki hızlı ve sürekli değişimler, çalışanların bilgi ve yeteneklerini geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle örgütün çalışanın mevcut işlerini yapabilmesi ve gelecekteki olası işlere/görevlere hazırlanması için kendilerine bilgi, beceri ve nitelik kazandırılmasını sağlamak amacıyla uyguladıkları İKY işlevidir.

4. Performans Değerlendirme: Performans; örgütte çalışanların görev ve sorumluluklarını etkili ve verimli bir şekilde yerine getirmeleri olarak tanımlanır. Performans değerlendirme ise; çalışanın örgüt amaçlarına yaptığı katkının ölçülmesini ifade eder. Örgüt, çalışanlarının, performans ve potansiyelinin ortaya çıkarılması amacıyla yaptığı performans değerlendirmeyi adil, kariyer planlamasını ise, çalışan kişilerin yetenekleri ve belirlenen hedefler doğrultusunda planlamalıdır.

5. Kariyer Sistemi: Kariyer, kişinin seçtiği iş hayatında ilerlemesi, deneyim kazanması ve bunun sonucunda daha fazla para, saygınlık ve güç kazanmasıdır.

Çalışanlar işleri iyice öğrenip deneyim kazandıkça, iş sıradanlaşacak ve buldukları mevkideki yetkileri dolayısıyla sorumluluklarını yetersiz bulacaklar ve bu nedenle daha fazla yetki ve sorumluluk alabilecekleri işte arzu edeceklerdir. Örgütlerde kariyer sisteminin olması önemli bir teşvik yani motivasyon aracıdır.

6. Örgütsel İletişim ve Kararlara Katılım: Çalışanların, örgütün hedefleri doğrultusunda çeşitli öneri ve fikirlerde bulunması, hem verimliliği yükselterek örgütün etkinliğini artırmakta, hem de fikirleri dikkate alındığından dolayı çalışanlarda içsel tatmin yaratabilmektedir. Ayrıca, bu uygulama, açık, duyarlı ve iki yönlü iletişim sayesinde çalışanların işten ayrılma düşüncesini etkileme açısından oldukça önemlidir.

1.2 İnsan kaynakları yönetim uygulamaları ile ilgili araştırmalar

Gürbüz ve Bekmezci (2012), Ankara ilinde savunma sektöründe faaliyet gösteren büyük ölçekli işletmelerin bilişim, havacılık-uzay ve silah-mühimmat gibi alanlara yönelik AR-GE projelerinde çalışan 259 bilgi işçileri üzerine yaptıkları araştırmada; bilgi işçilerinin İKY uygulamalarından duyduğu memnuniyetin, duygusal bağlılığın sağlanmasında ve işten ayrılma niyetinin azaltılmasında etkili olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca, duygusal bağlılığın, İKY uygulamaları ve işten ayrılma niyeti ilişkisinde kısmi aracılık ve düzenleyicilik rolüne sahip olduğunu ve İKY uygulamalarının, bilgi işçilerinin duygusal bağlılıklarını ve işte kalma niyetlerini etkilemek suretiyle, örgütsel başarıya dolaylı katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

Rençber ve Koç, (2014) tarafından yapılan araştırma, Eskişehir, Bozüyük/Bilecik ve Kemalpaşa/İzmir Organize Sanayi Bölgelerinde, plastik ve seramik sanayinde faaliyet gösteren üç ayrı işletmede çalışan 207 katılımcı üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda insan kaynakları yönetim uygulamalarını etkin ve bilinçli şekilde uygulayan işletmelerde çalışanların **örgüte olan bağlılıkları ve işletmedeki iş tatmin** düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit etmişlerdir.

İpçioğlu ve Uysal (2011) tarafından yapılan, 10 ilaç firmasında çalışan 110 tıbbi satış mümessili üzerinde yapılan araştırmada; İKY uygulamalarının ilaç firmalarının satış gücü elemanlarında kısmen **duygusal bağlılık geliştirdiğini** ortaya koymuşlardır.

2. Sanal Kaytarma Davranışı

21. yüzyılın terimlerinden olan Sanal kaytarma (Cyberloafing), ulusal literatürde “Sanal Kaytarma”, “Sanal Aylaklık”, “Siber Kaytarma”, “Siber Aylaklık” ve “Sanal Tembellik” olarak adlandırılmaktadır. Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, sanal kaytarmanın sadece örgütün internet erişim olanakları ile değil, hem örgütün hem de kişinin sahip olduğu internet erişimi sağlayan araçlar ile yapılan kaytarma davranışlarını kapsaması gerektiği söylenebilir.

Lim (2002) göre sanal kaytarma: Çalışanların mesai saatleri süresince örgütün internet erişimini, kişisel elektronik postalarını kontrol etmek ve iş ile doğrudan ilgili olmayan web sayfalarını ziyaret etmek amacıyla kötüye kullanma yönündeki gönüllü davranışlarıdır (akt.Öğüt ve Kaplan, 2013:4).

Yaşanan teknolojik gelişmeler dikkate alındığında, sanal kaytarmanın sadece örgütün internet erişim olanakları ile değil, hem örgütsel hem de bireysel internet erişimi sağlayan tüm araçlarla yapılan kaytarma davranışlarını kapsaması gerektiği söylenebilir.

Sanal kaytarma faaliyeti ile ilgili yazında farklı sınıflamalara rastlamak olasıdır. Anadarajan, Devine ve Simmers (2004) sanal kaytarmayı; zarar verici veya bozucu sanal kaytarma, yaratıcı ve boş zamanları doldurucu sanal kaytarma ve öğretici sanal kaytarma olmak üzere üç boyutta incelemektedir (akt. Özkalp, Aydın ve Tekeli, 2011).

Robinson ve Bennett (1995) sanal kaytarmayı önemli (major) ve önemsiz (minor) olmak üzere iki boyutta ele almışlardır. Diğer yandan Lim (2002) ise sanal kaytarma faaliyetlerini web sitesi aktiviteleri (browsing activities) ve eposta aktiviteleri (e-mailing activities) şeklinde gruplandırmayı yeğlemiştir. Benzer şekilde Blau, Yang ve Ward-Cook (2006), web sitesi ile ilgili aktiviteler, işle ilgili olmayan e-posta aktiviteleri ve interaktif sanal kaytarma aktiviteleri şeklinde bir sınıflandırma yapmışlardır.

Bu araştırmada, Balanchard ve Henle'nin (2008) sanal kaytarma sınıflandırması esas alınmıştır. Bu sınıflandırmada sanal kaytarma faaliyetleri; önemsiz (minor) ve önemsiz (serious) sanal kaytarma faaliyetleri şeklinde iki boyutta incelenmiştir. Önemsiz sanal kaytarma; işle ilgisi olmayan e-postalara bakma ve gönderme, haber ve spor sitelerini ziyaret etme gibi faaliyetleri içerirken, önemsiz sanal kaytarma; yetişkin odaklı siteleri ziyaret etme, sohbet odalarına katılma, bahis sitelerini ziyaret etme ve müzik indirme gibi faaliyetleri içermektedir. Seymour ve Nadasen'in (2007), çalışanların internette bilgiyi okuyup bilgiye ulaşarak, örgütün verimliliğine ve çalışanların yüksek performans göstermesine katkı sağlayabileceğini vurgulamalarına karşın; Lim ve Teo (2005), sanal kaytarmada zaman açısından verimsizlik söz konusu olduğundan, bunu bir sapkın işyeri davranışı olarak değerlendirmektedirler. Literatürde sanal kaytarmanın pozitif yansımalarının olabileceği dile getirilmiş olsa da, konu, çalışma özelinde değerlendirildiğinde; sanal kaytarma eylemleri adaletsizlik algısından kaynaklanıyorsa, bu pozitif yansımaların yaşanamayacağı söylenebilir (akt. Ögüt ve Kaplan, 2013:4-5).

2.1 Sanal kaytarmanın diğer değişkenlerle ilişkisini inceleyen araştırmalar

Ögüt ve Kaplan (2012) Konya ilinde faaliyet gösteren iki üniversite hastanesinde çalışan 1424 kişi üzerinde yapılan araştırmada, **örgütsel adalet ve boyutları ile önemsiz ve önemsiz sanal kaytarma faaliyetleri arasında negatif yönlü ilişki** olduğu araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir.

Karatepe ve Güngör (2017), Ankara'da kamu sektöründe faaliyet yürüten bir kuruma bağlı dikimevinde çalışan ve bu kurumdan rastlantısal olarak seçilmiş 243 kişiye uyguladıkları

çalışmada; çalışanların örgütsel özdeşleşme düzeyi ile "Gelişimsel/Bilgisel" (mesai saatlerinde daha çok kendini geliştirmek / yeni beceriler kazanmak, gündemi takip etmek veya merak ettiği / ilgi duyduğu konularla ilgili bilgi birikimini artırmak gibi...) gerekçeli iş dışı internet kullanımı arasında pozitif yönde, orta kuvvette ve anlamlı ilişki tespit etmişlerdir. Ayrıca, Örgütsel özdeşleşme ile "Eğlence/Kendini Yenileme/Bağımlılık" gerekçeli iş dışı internet kullanımı arasında anlamlı ilişki tespit etmemişlerdir.

Tan ve Demir (2018), Antalya ve ilçelerindeki 4-5 yıldızlı otel işletmelerinde çalışan 400 işgörenin kişilik özelliklerinin sanal kaytarma üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmada; **kişilik özelliği** “dışadönüklük”, “açıklık”, “duygusal denge” olan işgörenlerin “öğrenme, sosyal, kendini geliştirme, merak ettiği konuları araştırma, öğrenme veya sohbet etme amacıyla fırsat buldukça işyerinde kişisel amaçlı internet kullanımı gibi sanal kaytarma davranışlarında bulunduğunu ve kişilik özelliği “sorumluluk” ile “uyumluluk” olan işgörenlerin ise sanal kaytarma davranışlarında bulunmadığını tespit etmişlerdir.

Yıldız ve Yıldız (2015), işletme içerisinde açık veya örtülü olarak bilgisayar ve internetin hangi durumlarda kullanılabileceği ve hangi içeriklere ulaşılması halinde haklı veya derhal fesih sebebi doğuracağına yönelik hukuk esas alınarak derlenmiş çalışmada; 1997-2012 yılları arasındaki 22 emsal karar, 4857 sayılı İş Kanunu ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun ilgili maddeleri araştırma kapsamında değerlendirilmiş. Sonuç olarak çalışanların iyi niyet ve ahlak kurallarına uymayan davranışları nedeniyle güven temeli çökmüş ve iş ilişkisine devam etmek işveren açısından çekilmez hale gelmişse, bu durumda işverenin İş Kanunu’nun 25. Maddesine göre haklı nedenle derhal fesih hakkı, çalışanın kaytarma davranışları güven temelini bozacak ağırlıkta bulunmamakla birlikte işin normal işleyişini bozuyor, işyerindeki uyumu olumsuz yönde etkiliyor ve işverenden de iş ilişkisini yürütmesi normal olarak beklenemiyorsa, İş Kanunu’nun 18. maddesi gereği geçerli fesih hakkı doğduğunu tespit etmişlerdir.

Kahya (2018), Bayburt Üniversitesi’nde çalışan toplam 212 akademisyen üzerinde yaptığı çalışmada kurumsallaşma sürecinin, hem sanal kaytarma davranışları, hem de iş performansı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilirken; sanal kaytarma davranışlarının da, kurumsallaşma süreci ve iş performansı arasındaki ilişkide anlamlı bir etkiye sahip olduğunu tespit etmiştir.

Kaplan ve Çetinkaya (2014), Nevşehir ilindeki dört ve beş yıldızlı otel işletmelerindeki 211 çalışan ile yaptıkları çalışmada; demografik özelliklerden; çalışanların eğitim düzeyi, işletmedeki konumları ve çalışılan bölümler ile sanal kaytarma faaliyetleri arasında anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuşlardır. Ayrıca, eğitim düzeyi arttıkça, önemsiz sanal kaytarma faaliyetlerinin de arttığı, üst kademelerde çalışanların alt kademelerde çalışanlara

göre daha fazla önemsiz sanal kayıtma faaliyetlerinde bulunduğu ve ön bölümlerde çalışanların arka bölümlerde çalışanlara göre daha fazla önemsiz sanal kayıtma faaliyetlerinde bulunduğunu tespit etmişlerdir.

Thatcher, Wretschko, and Fisher (2007), Güney Afrika'da bilişim teknolojileri alanında çalışan 1399 bilişim teknolojisi çalışanı üzerinde yaptığı araştırmada; bilgi teknolojisi çalışanlarının, daha genç ve erkek olmaları nedeniyle, diğer sektörlere nazaran sanal kayıtmanın (sorunlu İnternet kullanımının) daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Örücü ve Yıldız (2014) Adana ve Mersin illerindeki özel sektörde faaliyet gösteren hizmet İşletmelerinde çalışan 196 kişi üzerinde yaptıkları araştırmada çalışanların yaşadıkları rol belirsizliğinin, sanal kayıtma davranışlarını artırdığını tespit etmişlerdir.

3. İnsan kaynakları yönetim uygulamaları ve sanal kayıtma ile ilgili araştırmalar

Literatürde insan kaynakları yönetim uygulamaları ve sanal kayıtma değişkenlerinin farklı öncüllerle ve sonuçlarla ilişkisini inceleyen araştırmalara rastlamak mümkündür. Ancak, insan kaynakları yönetim uygulamaları ile sanal kayıtma arasındaki ilişkiyi inceleyen çok az sayıda araştırmaya rastlanılmaktadır. Bu araştırmalardan biri olan **Al-Shuaibi, Shamsudin and Subramaniam (2013)**, Ürdün'de bulunan dört farklı üniversitede çalışan 284 katılımcıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, insan kaynakları uygulamalarının boyutlarını; performans değerlendirme, tazminat uygulamaları, iş güvencesi ve kariyer gelişimi şeklinde ele almıştır. Araştırma sonuçlarına göre bu boyutlardan performans değerlendirme ve kariyer gelişimi boyutlarının sanal kayıtma üzerinde negatif yönlü ve anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Ancak, tazminat uygulamaları ve iş güvencesi boyutlarının sanal kayıtma üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığını tespit etmişlerdir.

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma yöntemi başlığı altında anket formunun oluşturulması, örneklem ve veri analiz yöntemleri ele alınmaktadır.

4.1 Anket Formunun Oluşturulması

Araştırmada veri toplama tekniği olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde Gürbüz ve Bekmezci (2012) tarafından geliştirilen, insan kaynakları yönetim uygulamalarından duyulan memnuniyet ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek; ödüllendirme, ücret, eğitim ve geliştirme, performans değerlendirme, kariyer sistemi, örgütsel iletişim ve kararlara katılma işlevlerine yönelik olmak üzere 6 boyut ve toplam 22 ifadeden oluşmaktadır. Beşli Likert tipi ölçek kullanılmıştır (1=Kesinlikle katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum).

Cronbach Alpha Katsayıları: Ödüllendirme: 0,913; Ücret: 0,898; Eğitim ve Geliştirme: 0,796; Performans Değerlendirme: 0,850; Kariyer Sistemi: 0,859; Örgütsel İletişim Ve Kararlara Katılım: 0,863'dür.

İkinci bölümde, sanal kaytarma faaliyetleri ise Balanchard ve Henle (2008) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Bu ölçek; önemsiz sanal kaytarma faaliyetleri (9 madde) ve önemli sanal kaytarma faaliyetleri (8 madde) olmak üzere iki boyuttan ve toplam 17 maddeden oluşmaktadır. Beşli likert tipi ölçek kullanılmıştır (1=Hiçbir zaman, 5=Çok sık).

Cronbach Alpha Katsayıları; Önemsiz Sanal Kaytarma: 0,942 ve Önemli Sanal Kaytarma: 0,899'dır.

Üçüncü bölümde ise katılımcıların cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, iş deneyimi ve çalışılan bölüm gibi demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

4.2 Araştırmanın Hipotezleri ve Modeli

Bu bölümde, insan kaynakları yönetim uygulamaları ve sanal kaytarma ile konuyla ilgili yapılan önceki araştırma bulgularından hareketle (Al-Shuaibi, Shamsudin and Subramaniam, 2013) araştırmanın modeli ve hipotezleri ortaya konmuştur.

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın bağımsız değişkeni: İnsan kaynakları yönetim uygulamalarının boyutları (ödüllendirme, ücret sistemi, kariyer sistemi, eğitim uygulamaları ve performans değerlendirme ile örgütsel iletişim ve kararlara katılma)

Araştırmanın bağımlı değişkeni: Sanal kaytarma davranışı (önemli –önemsiz)

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir.

H₁: İnsan kaynakları yönetim uygulamalarının **ödüllendirme boyutu**, önemsiz sanal kaytarma davranışı üzerinde negatif yönlü bir etkiye sahiptir.

H₂: İnsan kaynakları yönetim uygulamalarının **ücret boyutu**, önemsiz sanal kaytarma davranışı üzerinde negatif yönlü bir etkiye sahiptir.

H₃: İnsan kaynakları yönetim uygulamalarının **eğitim ve geliştirme boyutu**, önemsiz sanal kaytarma davranışı üzerinde negatif yönlü bir etkiye sahiptir.

H₄ İnsan kaynakları yönetim uygulamalarının **performans değerlendirme boyutu**, önemsiz sanal kaytarma davranışı üzerinde negatif yönlü bir etkiye sahiptir.

H₅ İnsan kaynakları yönetim uygulamalarının **kariyer sistemi boyutu**, önemsiz sanal kaytarma davranışı üzerinde negatif yönlü bir etkiye sahiptir.

H₆ İnsan kaynakları yönetim uygulamalarının **örgütsel iletişim ve kararlara katılım boyutu**, önemsiz sanal kaytarma davranışı üzerinde negatif yönlü bir etkiye sahiptir.

H₇: İnsan kaynakları yönetim uygulamalarının **ödüllendirme boyutu**, önemli sanal kaytarma davranışı üzerinde negatif yönlü bir etkiye sahiptir.

H₈: İnsan kaynakları yönetim uygulamalarının **ücret boyutu**, önemli sanal kaytarma davranışı üzerinde negatif yönlü bir etkiye sahiptir.

H₉: İnsan kaynakları yönetim uygulamalarının **eğitim ve geliştirme boyutu**, önemli sanal kaytarma davranışı üzerinde negatif yönlü bir etkiye sahiptir.

H₁₀: İnsan kaynakları yönetim uygulamalarının **performans değerlendirme boyutu**, önemli sanal kaytarma davranışı üzerinde negatif yönlü bir etkiye sahiptir.

H₁₁: İnsan kaynakları yönetim uygulamalarının **kariyer sistemi boyutu**, önemli sanal kaytarma davranışı üzerinde negatif yönlü bir etkiye sahiptir.

H₁₂: İnsan kaynakları yönetim uygulamalarının **örgütsel iletişim ve kararlara katılım boyutu**, önemli sanal kaytarma davranışı üzerinde negatif yönlü bir etkiye sahiptir.

5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırma bulguları başlığı altında örneklemin demografik özellikleri ve analiz sonuçları ele alınmaktadır.

5.1 Katılımcıların Demografik Özellikleri ile İlgili Bulgular

Araştırmanın örneklemini, Konya ilinde faaliyet gösteren organize sanayi bölgesinde çalışan ve anket doldurmayı kabul eden 177 kişi oluşturmaktadır. Katılımcıların: %86,4'ü erkek, %13,6'sı kadın; %63,8'i evli, %36,'si bekar; %9,3'ü 21 yaş aşağısı, %18,8'i 21-25 yaş arası, %41,2'si 26-30 yaş arası, %20,6'sı 31-35 yaş arası ve %10,1'inin 36 yaş ve üzeri olduğu; %38,1'inin lise, %37,7'sinin önlisans, %20,0'sinin lisans ve %4,2'sinin de lisans üstü eğitim düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

5.2 Regresyon sonuçları

Regresyon analiz tablosunu incelediğimizde anlamlılık düzeyinin (0,592>0,05)'den büyük olması nedeniyle model bir bütün olarak anlamlı değildir. Tablo 2'de regresyon tablosu verilmiştir

Tablo-1: İnsan Kaynakları Yönetimi Uygulamalarının Alt Boyutlarının Önemsiz Sanal Kaytarma Üzerindeki Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Standardize Edilmemiş β	SE	Standardize Edilmiş B	t değeri	Sig.	R ²	D-W	Tolerans değeri	VIF değeri
F ₍₆₋₁₇₀₎ = .774					,592	.027	1,198		
Sabit	3,821	,360		10,620	,000				
1. Ödüllendirme	-,134	,113	-,128	-1,188	,236			.497	2,012

2.Ücret	,055	,131	,051	,419	,676			.385	2,601
3.Eğitim ve Geliştirme	,006	,114	,006	0,054	,957			.510	1,960
4.Performans Değerlendirme	-0,161	0,130	-0,144	-1,238	,218			.424	2,358
5.Kariyer Sistemi	0,047	0,113	0,043	0,410	0,682			.512	1,953
6.Örgütsel İletişim ve Kararlara Katılma	0,036	0,130	0,031	0,278	0,782			.457	2,190

* p<0,05; ** p<0,01

Bağımlı Değişken: **Önemsiz Sanal Kaytarma**

Tablo 1’de görüldüğü üzere insan kaynakları yönetimi uygulamalarının alt boyutları bağımsız değişken, önemsiz sanal kaytarmanın bağımlı değişken olarak girildiğinde modelin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($R^2=0.027$; $F_{(6-170)}= 774$; $p>0.05$). Bu sonuca göre önemsiz sanal kaytarma ile ilgili kurulan hipotezler desteklenmemiştir.

Tablo-2: İnsan Kaynakları Yönetimi Uygulamalarının Alt Boyutlarının Önemli Sanal Kaytarma Üzerindeki Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Standardize Edilmemiş β	SE	Standardize Edilmiş B	t değeri	Sig.	R ²	D-W	Tolerans değeri	VIF değeri
$F_{(6-170)}= .474$					,827	.016	1,116		
Sabit	3,922	,252		15,571	,000				
1. Ödüllendirme	-,015	,079	-,020	-0,186	,853			.497	2,012
2.Ücret	-,069	,092	-,092	-,752	,453			.385	2,601
3.Eğitim ve Geliştirme	,031	,080	,042	0,393	,695			.510	1,960
4.Performans Değerlendirme	0,044	0,091	0,056	0,479	,632			.424	2,358
5.Kariyer Sistemi	-0,079	0,079	-0,105	-0,991	0,323			.512	1,953
6.Örgütsel İletişim ve Kararlara Katılma	0,080	0,091	0,100	0,885	0,377			.457	2,190

* p<0,05; ** p<0,01

Bağımlı Değişken: **Önemli Sanal Kaytarma**

Tablo 2’de görüldüğü üzere insan kaynakları yönetimi uygulamalarının alt boyutları bağımsız değişken, önemli sanal kaytarmanın bağımlı değişken olarak girildiğinde modelin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($R^2=0.016$; $F_{(6-170)}= 474$; $p>0.05$). Bu sonuca göre önemli sanal kaytarma ile ilgili kurulan hipotezler desteklenmemiştir.

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulgularına göre insan kaynakları yönetim uygulamalarının alt boyutları ödüllendirme, ücret sistemi, kariyer sistemi, eğitim uygulamaları ve performans değerlendirme ile örgütsel iletişim ve kararlara katılmanın, sanal kaytarma davranışı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı ortaya konulmuştur. Ancak, insan kaynakları yönetim uygulamaları ile sanal kaytarma arasındaki ilişkiyi inceleyen çok az sayıda araştırmadan biri olan; Al-Shuaibi, Shamsudin and Subramaniam (2013), gerçekleştirdikleri çalışmada, insan kaynakları uygulamalarının boyutlarını; performans değerlendirme ve kariyer gelişimi boyutlarının sanal kaytarma üzerinde negatif yönlü ve anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Ancak, tazminat uygulamaları ve iş güvencesi boyutlarının sanal kaytarma üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığını tespit etmişlerdir.

Araştırma bulgularımız, bu araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında insan kaynakları yönetim uygulamalarının alt boyutlarının sanal kaytarma üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmaması araştırmamızın örnekleme olan sanayi sektörünün özelliklerinden kaynaklanmış olabileceğidir. Bu araştırma sonuçları diğer sektörler örneğinde gerçekleştirilecek çalışmalar için yol gösterici bulgular sunabilir. Bu bulguların diğer sektörlerle geçerli olup olmadığı söz konusu sektörlerde yapılacak çalışmalar sonucunda elde edilen bulgularla karşılaştırılması sonucunda görülebilir. Gelecekte bu tür çalışmaların farklı sektörlerde, farklı kültürlerde ve farklı gelişmişlik düzeyine sahip olan ülkelerde yapılması faydalı olabilir. Ayrıca sanal kaytarmayı etkileyen diğer öncüller ve sonuçlar araştırma konusu olabilir.

KAYNAKÇA

1. Ülgen H. ve Mirza S.K.(2013) İşletmelerde stratejik yönetim kitabı, 8.baskı, Beta yayınları, İstanbul.
2. Gürbüz S. ve Bekmezci M. (2012) İnsan kaynakları yönetimi uygulamalarının bilgi işçilerinin işten ayrılma niyetine etkisinde duygusal bağlılığın aracılık ve düzenleyicilik rolü, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt/Vol:41, Sayı/No:2 ss:189-213
3. Öğüt A. ve Kaplan M.(2012), Algılanan Örgütsel Adalet İle Sanal Kaytarma Arasındaki İlişkinin Analizi: Hastane Çalışanları Örneği, İşletme Fakültesi Dergisi, ss:1-13, Cilt 13,Sayı 1,

4. Jandaghi, G., Alvani, S., Zarei Matin, H., Fakheri Kozekanan, S. (2015) Cyberloafing Management in Organizations, Iranian Journal of Management Studies (IJMS) Vol. 8, No. 3, pp: 335-349.
5. Mucuk İ. (2015) Temel işletme bilgileri: İnsan kaynakları, Türkmen Kitabevi, İstanbul
6. Bedük A. (2012) Karşılaştırmalı İşletme yönetim terimleri sözlüğü: İnsan kaynakları yönetimi, Nobel kitabevi, Ankara.
7. Karatepe, S.(2005) Ödüllendirme yönetimi: örgütlerde güdülemeye duyarlı bir yaklaşım. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 60(4), 117-132.
8. Keser A. (2013) Organizasyonlarda Davranış: Organizasyonel iş motivasyonu, iş tatmini ve bağlılık (Editör: Ayşe Çiğdem Kirel) Anadolu Üniversitesi Yayınları, Ankara
9. Al-Shuaibi, A. S. I., Shamsudin, F. M., & Subramaniam, C. (2013). Do human resource management practices matter in reducing cyberloafing at work: Evidence from Jordan. In WEI International Academic Conference Proceedings, İstanbul, Turkey.
10. Lim, Vivien K.G. (2002). "The IT way of loafing on the job: cyberloafing, neutralizing and organizational justice", Journal of Organizational Behavior, 23: 675-694.
11. Balanchard, A.L. ve Henle, C.A. (2008), Correlates of Different Forms of Cyberloafing: The Role of Norms and External Locus of Control. Computers in Human Behavior, 24, ss:1067-1084.
12. Karatepe S. ve Güngör M.(2017) Örgütsel özdeşleşme ve sanal kaytarma: kamu çalışanları üzerine bir araştırma, ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi (ASSAM - UHAD) Cilt 4, Sayı:9, SS:80.
13. Kaplan M. ve Çetinkaya Ş.A. (2014) Sanal Kaytarma ve Demografik Özellikler Açısından Farklılıklar: Otel İşletmelerinde Bir Araştırma, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Cilt 25, Sayı 1, ss:26 - 34,
14. Rençber, İ. ve Koç U.(2014) İnsan Kaynakları Yönetim Uygulamaları, İş Tatmini Ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişkiler, İşletme Anabilim Dalı İşletme Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir
15. Kitapçı H. ve Kaygısız C. Ö. (2014) İKY Uygulamalarına Yönelik Algının Örgütsel Bağlılığa Etkisinde İş Tatmininin Ara Değişken Olarak İncelenmesi, Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute Volume: 17 - Number: 31, June
16. İpçioğlu İ. ve Uysal G.(2009), "İnsan Kaynakları Uygulamaları ve Duygusal Bağlılık Arasındaki İlişki: İlaç Firmaları Satış Gücü Üzerine Bir Analiz", 'İş, Güç' Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 11 (3), s. 131-148.

17. Güğerçin U. ve Berkem-Sığırcıkoğlu E. (2019) Rol Belirsizliği Ve Sanal Kaytarma: Görgül Bir Araştırma, Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 11(20): 152-161
18. Tan M. ve Demir M. (2018), İşgörenlerin kişilik özelliklerinin sanal kaytarma davranışı üzerindeki etkisi, International Journal of Social Sciences and Education Research, 4(1), 49-60.
19. Yıldız B. ve Yıldız H. (2015), İş Yaşamındaki Sanal Kaytarma Davranışlarının Hukuki Yönden İncelenmesi, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi-Cilt:13 Sayı:3,
20. Al-Shuaibi İ.S.A., Faridahwati Mohd. Shamsudin M.F. and Subramaniam C., Do Human Resource Management Practices Matter In Reducing Cyberloafing At Work: Evidence From Jordan, Journal of WEI Business and Economics-August Volume 2 Number 2, pp:1-7
21. Kahya C. (2018), Kurumsallaşma sürecinde sanal kaytarma davranışlarının iş performansı üzerindeki rolü, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / Cilt: 11, Sayı:61, ss: 860-870,
22. Thatcher A., Wretschko G. and Fisher J. (2007) Problematic Internet Use in South African Information Technology Workers, Discipline of Psychology, School of Human & Community Development, University of the Witwatersrand, WITS, 2050, pp. 339–348, South Africa
23. Örucü, E. ve Yıldız, H. (2014). İşyerinde Kişisel internet ve Teknoloji Kullanımı: Sanal Kaytarma”, Ege Akademik Bakış, 14(1), 99-114.
24. Özkalp, E., Aydın, U. ve Tekeli S. (2011). Sapkın Örgütsel Davranışlar ve Çalışma Yaşamında Yeni Bir Olgü: Sanal kaytarma (Cyberloafing) ve İş İlişkilerine Etkileri. 19. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, Çanakkale (26-28 Mayıs), 465-470

4th International EMI Entrepreneurship & Social Sciences Congress, 29-30November 2019, İstanbul

Havacılıkta Yaşanan Kazaların İletişim Engelleri İle İlişkisi

Tülin KURTÇUOĞLU
Kocaeli University
tulinkurtcuoglu@gmail.com

ÖZET

İnsanın olduğu her yerde hataların yapılması, kaza ve olayların yaşanması olası bir durumdur. Operasyon sırasında etkili bir iletişimin gerçekleşmesi gerekmektedir. Aksi durumda bir kaza veya olayın olma ihtimali yükselmektedir. Özellikle havacılık sektöründe yaşanan kazaların sonucunda meydana gelen maddi ve manevi kayıplar çok fazla olmaktadır. Bu yüzden istenmeyen durumların önlenmesi, daha verimli, güvenli ve emniyetli havacılık operasyonlarını gerçekleştirebilmek için insanların insanlarla ve insanların çevreleriyle iletişimine katkıda bulunarak iletişimlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Günümüze kadar yaşanmış havacılık kazalarının temelinde iletişimsizlik, iletişimde yaşanan aksaklıklar olduğu çok açıktır. Gelişen teknoloji sayesinde uçakların, sistem ve araçların verimliliği, güvenilirliği ve emniyeti